

Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна

Економічний факультет

Кафедра економіки та менеджменту

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: «ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

Виконав: студент 4 курсу,
гр. ЕХ 41

Спеціальності 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійної програми
«Менеджмент бізнес-процесів»

_____ Валерій КОНЮК

Керівник наукової роботи: кандидат
економічних наук, доцент

_____ Світлана БАБИЧ

Рецензент: кандидат
економічних наук, доцент
Гатило В.П.

Харків – 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Факультет економічний
Кафедра економіки та менеджменту
Освітньо-кваліфікаційний рівень перший бакалаврський рівень
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Освітньо-професійна програма «Менеджмент бізнес-процесів»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Г. О. Дорошенко
підпис ініціали, прізвище

« 06 » червня 2024 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА**

Валерія КОНЮКА

1. Тема роботи: «ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА»

Керівник роботи Бабич Світлана Миколаївна, кандидат економічних наук,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

доцент

затверджені наказом по університету від «09» квітня 2024 року
№2101-5/786

2. Строк подання студентом роботи 05 червня 2024 року

3. Перелік питань, які потрібно розробити: Розглянути всебічні аспекти економічної сутності та значення результативності функціонування організацій. Узагальнити угруповання існуючих класифікацій за видами ефективності та визначити вагомість основних показників оцінювання ефективності діяльності бізнес-процесів. Охарактеризувати чинники впливу на зростання результативності діяльності компаній. Дослідити загальну організаційно-економічну характеристику ТОВ «ДАКАР ТРАНС» та здійснити оцінку фінансового стану. Запропонувати напрями підвищення результативності виробничо-господарської діяльності автотранспортної компанії.

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи
1.	Розробка та узгодження змісту дипломної роботи, ознайомлення з літературними джерелами за обраною темою
2.	Робота над теоретичним розділом роботи.
3.	Робота над другим розділом. Доопрацювання згідно з рекомендаціями наукового керівника.
4.	Доопрацювання згідно з рекомендаціями наукового керівника.
5.	Узагальнення питань проведеного дослідження. Написання вступу. Участь у конференції та публікація матеріалів.
6.	Висновки по роботі проведеного дослідження Оформлення списку літератури
7.	Остаточне оформлення дипломної роботи, подання фінального варіанту керівнику для перевірки
8.	Подання дипломної роботи на кафедру

5. Дата видачі завдання 1 вересня 2023 р.

Здобувач вищої освіти

Валерій КОНЮК

Керівник роботи

Світлана БАБИЧ

Гарант освітньої програми

Ольга КРИКУН

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічний зміст та значення результативності діяльності	8
1.2. Прояви та класифікація видів ефективності	14
1.3. Система оцінювання та чинники зростання результативності діяльності організацій	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ТОВ «ДАКАР ТРАНС»	28
2.1. Загально-економічна характеристика ТОВ «ДАКАР ТРАНС»	28
2.2. Оцінка фінансового стану досліджуваної компанії.....	38
2.3. Основні спрямування задля підвищення результативності господарювання автотранспортної компанії.....	47
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55

ВСТУП

Широкого розповсюдження в економічній теорії та практиці управління організаціями одержало визначення ефективності діяльності суб'єктів господарювання, особливо враховуючи нестабільність навколишнього середовища та ризику, пов'язані з воєнними діями. Складні умови забезпечення стійкості підкреслюють значення ефективності, як однієї з основних проблем адміністрування бізнес-процесами компаній, дослідження якої спрямовані на пошук оптимальних методів її обґрунтованого оцінювання та реалізацію активних дій, нестандартних підходів в адмініструванні господарсько-виробничою системою.

Зростання ефективності господарсько-фінансової діяльності є першочерговим та постійним завданням для кожної організації, бо нехтування даним спрямування може призвести до втрати потенційних можливостей. Водночас, це питання залишається багатоаспектним для економічної науки, що обумовило актуальність дослідження та потребує детального вивчення відповідно вектору розвитку автотранспортної сфери діяльності.

Відповідно стратегічного бачення розвитку в центрі уваги знаходяться аспекти ефективності реалізації бізнес-процесів на всіх рівнях функціонування організацій. Головна увага повинна приділятися оцінюванню ефективності ресурсного забезпечення компаній, що підкреслюється особливостями обраної для реалізації стратегії їх розвитку.

Приділили увагу стосовно теоретичних підходів до визначення ефективності діяльності та у вирішенні проблем її підвищення наступні дослідники: Д. Ріккардо, П. Друккер, О. Вовк, В. Готра, О. Ольшанський, Д. Попович, Л. Курбацька, В. Хаустова та інші [7, 9, 32, 36, 40, 42].

Питання вдосконалення роботи ринку автотранспортних послуг вважається дуже актуальним не тільки на сьогоднішній день, оскільки реалізація послуг автомобільного транспорту є невід'ємною частиною реалізації потенційних можливостей транспортному комплексі країни. З цим видом транспорту ми

зустрічаємося і маємо тісну взаємодію щодня і відповідно спостерігаємо трансформації галузі, бачимо недоліки, промахи та перетворення на краще. Саме завдяки транспорту, поряд з іншими інфраструктурними об'єктами, забезпечуються базові умови життєдіяльності суспільства.

Метою випускної роботи є теоретичне обґрунтування і практичні рекомендації напрямів підвищення ефективності діяльності автотранспортних компаній в ринкових умовах сьогодення.

Для досягнення окресленої мети випускної роботи необхідно вирішити наступні завдання:

- дослідити всебічні аспекти економічної сутності та значення результативності функціонування організацій;
- узагальнити угруповання існуючих класифікацій за видами ефективності;
- визначити та підкреслити вагомість основних показників оцінювання ефективності діяльності бізнес-процесів;
- охарактеризувати чинники впливу на зростання результативності діяльності компаній та їх структурних елементів;
- розглянути загальну організаційно-економічну характеристику ТОВ «ДАКАР ТРАНС»;
- проаналізувати здійснену оцінку фінансового стану досліджуваного автотранспортного Товариства;
- проаналізувати індикатори ефективності транспортних послуг;
- розробити пропозиції основних напрямів підвищення результативності виробничо-господарської діяльності автотранспортної компанії.

Об'єктом дослідження є сукупність теоретичних основ і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління діяльністю автотранспортної компанії..

Предметом дослідження є підвищення результативності управління виробничо-господарською діяльністю ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

При виконанні роботи використано такі основні методи дослідження: графічний – для представлення наочної ілюстрації досліджуваних явищ, процесів і

закономірностей; статистичного угруповання та узагальнень, порівнянь – при здійсненні необхідного аналізу передбачених індикаторів, що вказують на ефективність реалізації транспортних послуг; класифікаційно-аналітичний, що передбачає підкреслення та угруповання чинників впливу задля зростання ефективності транспортних послуг.

Інформаційним підґрунтям здійснення дослідження вважається: спеціальна наукова література, монографії за обраною тематикою, наукові статті стосовно зростання ефективності бізнес-процесів, законодавчо-нормативні матеріали, звітність автотранспортної компанії, а також ресурси Інтернету.

Практичне значення підкреслених в роботі результатів полягає в розробці необхідних шляхів підвищення ефективності функціонування бізнес-процесу автотранспортної компанії, що можуть бути використані в подальшому.

Результати роботи були апробовані на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної економічної науки» у травні, відповідно встановленого плану.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічний зміст та значення результативності діяльності

Поширення інтеграційних процесів та важкі умови функціонування національних суб'єктів значно вплинули на конкурентоздатність вітчизняних компаній, що передбачає потребу докорінної трансформації у сфері управління, особливо враховуючи прискорене поширення застосування новинок, пов'язаних з розвитком усіх спрямувань науково-технічного прогресу.

Орієнтація отримання цільових результатів для організацій різних форм власності встановлює обов'язковість до новітніх підходів адміністрування, бо саме результати та наслідки від здійснення господарювання потім відображуються на всіх рівнях національної економіки та є певним каталізатором майбутніх змін.

Реалізація будь-якого бізнес-процесу відбувається під впливом чинників оточуючого середовища та може здійснюватися при раціональному використанні живої праці, засобів та предметів праці, бо саме завдяки цим головним складовим створюється власний продукт (цінність) задля насичення їм ринку. Отже правильне поєднання виробничих факторів з інтелектуальними здібностями дозволяє створити необхідні соціально-матеріальні блага [5, 10].

Щоб зі сутнісного боку окреслити трактування «ефективності діяльності суб'єктів» зауважимо на першочергові риси даної дефініції, які підкреслюють важливість даного терміну відповідно господарської доцільності. Отже це дозволить побачити різноплановість прояву ефективності у межах функціонування організацій та установ.

Звертаючись до теоретичних аспектів дослідження даної дефініції, то можемо побачити ототожнення «ефективності» з іншими трактуваннями, як «результативність» або «продуктивність», що підкреслює антонімічність змістовних поглядів та природи прояву. Але протягом тривалого часу залишається незмінним бачення проблемних досліджень, що акцентують увагу на отриманні

збільшених результатів. Це може розглядатися у прояві соціально-економічного ефекту або збільшенні обсягів реалізації власного продукту, але при константі запланованих витрат на досягнення результату.

Історично склалось, що наукові знання, стосовно ефективності господарювання розмежовують за наступними фазами [16]:

- По-перше наявні видання за даною тематикою до праць Паретто, які відображували класичний підхід економічної думки відносяться до першої фази. Представники даного бачення стверджували, що наявність приватної власності та ринкове середовище завжди призводять до оптимального рівня ефективності.

- Друга фаза відбувалась на тлі системного бачення, що передбачало використання наукового базису при організації управлінських аспектів на рівні усіх підсистем бізнесу.

- Остання фаза, яка історично розглядається з середини ХХ ст. підкреслює визначення максимізації ефективності у межах функціонування окремої компанії, що базується на обґрунтованому ухваленні рішень.

Тривалий час економічні відносини організацій розглядалися на тлі здійснення ресурсних процесів, тобто у межах первинної ланки, що суперечило ментальним змінам та підкреслювало значні розбіжності в управлінні у межах мікрорівня й потребувало перегляду теоретичних аспектів.

Відповідно глобальних змін на поверхню підіймається доцільність використання маркетингових стратегій задля успішного функціонування компаній, що зачепило господарювання вітчизняного бізнесу з орієнтацією на передові зарубіжні моделі поведінки в ринковому середовищі.

Не повна обґрунтованість методики виявлення ефективної діяльності суб'єктів та значне різноманіття її прояву стали підґрунтям значної кількості визначень даної дефініції [8, 11, 14]:

- Найчастіше ефективну діяльність ототожнюють з кінцевим результатом використання виробничих ресурсів, тобто розглядають даний процес комплексно та багатогранно у межах встановленого проміжку часу.

- Наступне бачення підкреслює дієвість виробничої системи, тобто крізь призму досягнення нею встановлених цілей або реалізація критеріїв виконання запланованої роботи.

- Також доцільним вважається комплексне бачення, що базується на оцінці усіх залучених до бізнес-процесу ресурсів (трудових, фінансових) і активів компанії (матеріальних, нематеріальних, тощо) та їх вплив на кінцевий результат.

- Заслуговує на увагу трактування, що підкреслює певною мірою продуктивність, тобто є результатом співставлення ефекту до відповідних витрат на його досягнення.

- З економічного погляду ефективність трактується, як результативність діяльності від використання одиниці необхідних ресурсів.

- Також з економічної точки зору ефективність трактується, як мінімальне обсяг витрачених ресурсів на виготовлення запланованого обсягу продукту, тобто встановлення нормативно-середніх параметрів витрат.

- Останнім представимо бачення, що підкреслює відсутність витрат, тобто безперечне використання ресурсів задля задоволення виявлених потреб.

Розглянувши усі визначення, найбільш доречним на наш погляд вважаємо, що ефективністю називається найбільш раціональне використання потрібних ресурсів для створення власного продукту компанії, тобто з найменшими витратами [8]. Зазначимо сутнісну характеристик вимірювання даної дефініції (рис. 1.1)

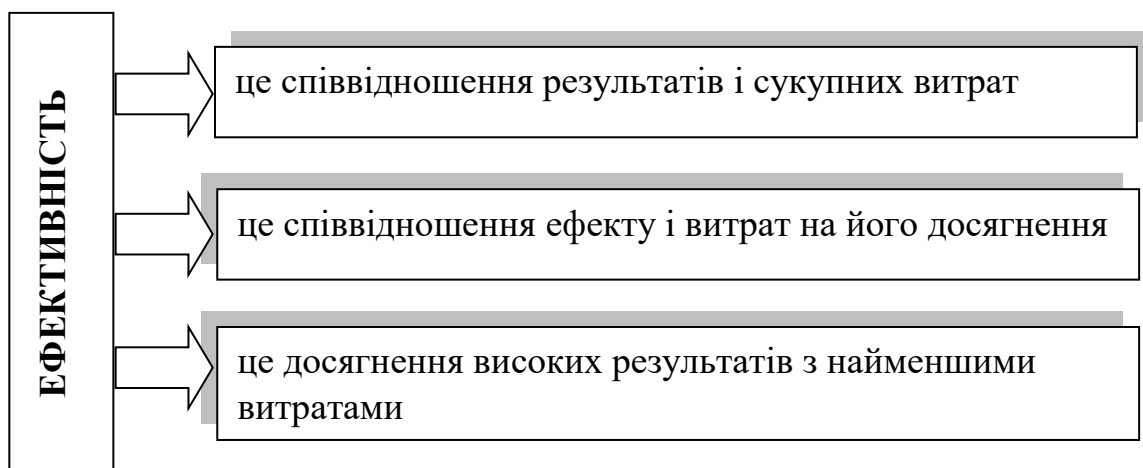

Рисунок 1.1 – Змістовна сутність ефективності [8]

Звертаючись до трактувань більшості науковців, які ототожнюють ефективність з результативністю, то вони підкреслюють цільове спрямування необхідних для реалізації завдань дій, тобто досягнення цільових установок через наслідки передбачених дій. При розгляді змістовного наповнення враховуються усі аспекти реалізації виробничих функцій, тобто фінансові критерії, раціональність індикаторів використання праці та майна, тощо.

Причиною-слідчою ознакою ефективної діяльності можна вважати реалізацію передбачених завдань виробничо-господарської системи при одночасному скороченні витрат або часу. Відповідно тлумачення в даному сенсі розглядається, як принцип економії витраченого часу на створення продукту, що розглядається мірилом витрат й підкреслює багатство суб'єкта господарювання і суспільства.

Історичне походження дефініції «результат» налічують французькі коріння, що підкреслює кінцевий стан цільових дій та наслідків у обраній сфері діяльності. Вчений П. Друкер звернув увагу на відмінні риси у поняттях «результативність» та «ефективність», підкресливши, що ознаками першого є вміння робити правильні речі (відбувається оцінювання наслідків ухвалених рішень), а ось друге саме робити їх відповідно правильно (досягнення встановленої мети при мінімальних витратах ресурсів).

Надалі задля простішого сприйняття візуалізуємо процес ефективності виробничо-господарської системи, що дає змогу узагальнити усі трактування та побачити наочно елементний склад формування ефективності діяльності суб'єктів господарювання (рис. 1.2) [17].

Відповідно сутнісного відображення ефективності функціонування господарської системи або її продуктивності, надаємо формальне бачення визначення даного аспекту, через методологію визначення:

$$\text{Ефективність} = \frac{\text{Результати}}{\text{Ресурси(витрати)}} \quad (1.1)$$

Дискусійним в даному вигляді залишається окреслення ресурсів, що призвели до отримання зазначених результатів. Багато протиріч простежується у судженнях вчених з цього приводу.

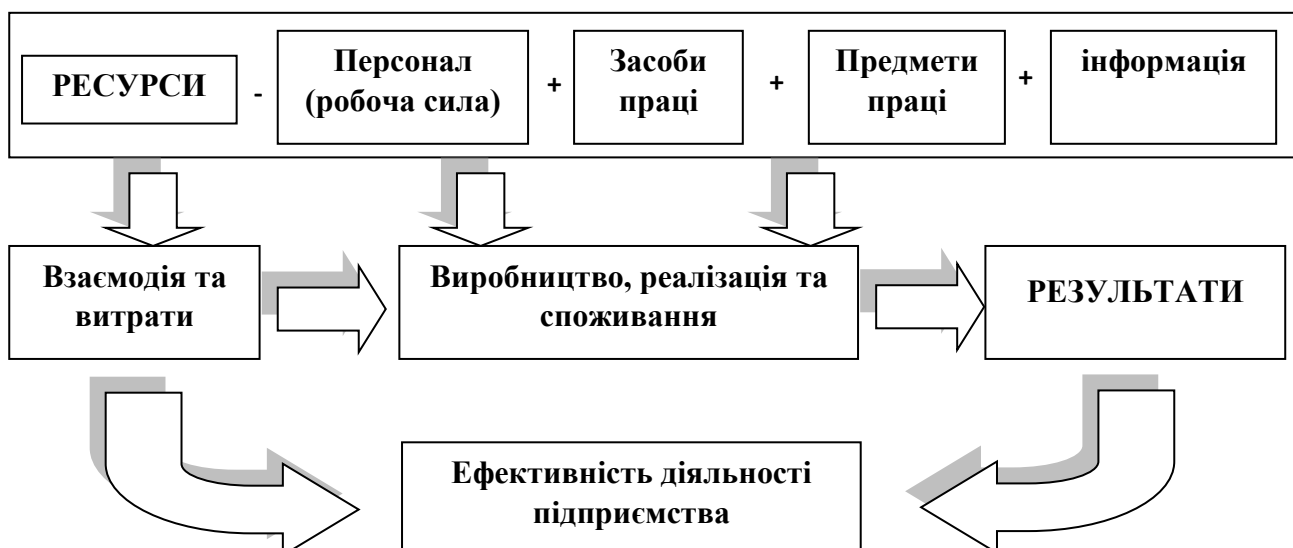

Рисунок 1.2 – Схематичне зображення формування ефективності функціонування організацій

Запропонуємо найбільш використовувані підходи, що обґрунтовані дослідниками стосовно результативності [22]:

- По-перше використання ресурсного підходу, який саме підкреслює залежність результатів від економічної оцінки ресурсів, їх доцільного використання у бізнес-процесі.

- Друге бачення передбачає витратний підхід, що встановлює співставлення здійснених витрат на досягнення поточного результату та досліджується їх економічна доцільність.

- Найбільш використовуваним є симбіоз двох попередніх, тобто ресурсне-витратний, що вважається компромісною версією. Відповідно здійснюється оцінка витрат і ресурсів у поточному стані функціонування, але щоб уникнути подвійного врахування, доречно обґрунтовано та зважено використовувати даний підхід при розрахунках, враховуючи галузеві особливості функціонування бізнесу.

Кожен з зазначених підходів налічує певні домінантні аспекти, однак наявні й недоліки, тому при остаточному обранні важливо враховувати поставлені перед організацією завдання та наявні для оцінки обставини.

Відповідно до окреслених підходів, пропонується велика різноплановість у визначенні ефективності, тому запропонуємо бачення стосовно показників, що відображені у чисельнику формули:

- в першому спрямуванні за результати приймають вартість валового продукту, що був виготовлений за звітний період, тобто обсяг продукту за оптовими цінами;

- стосовно другого спрямування за основу беруть отриманий прибуток компанії, як певний результат. Дане спрямування визначення найбільш поширене, завдяки чому визначаються різноманітні індикатори рентабельності, відповідно до суми витрат, які були встановлені для визначення (вартісний вимір основних чи оборотних засобів, собівартості продукту, капіталу, тощо).

- на останнє розглянемо обрання за результат загальну суму амортизації та прибутку, що трохи уточнює попередній підхід, бо при наявності збитків компанія не може вважатися рентабельною, але при даному баченні навіть при негативних показниках й у випадку припинення власної діяльності компанія виходить у плюс, маючи певні активи. Інший аспект даного підходу, що при наявному стані (наявність збитків) компанія не може забезпечити відтворення власних ресурсів [24].

Зважаючи на викладене, хочеться зауважити на існуючі рівні ефективності, що притаманні економічним системам:

- по-перше окреслення кінцевого результату певного бізнес-процесу компанії розглядається у межах окремого господарюючого суб'єкта та автономної ланки економічного середовища держави. Відповідно результат може бути встановлений в натуральному або вартісному вимірі та відображує матеріальну складову реалізації бізнес-процесу;

- по-друге, більш ширше окреслення результату може відбуватися на рівні сфери економічної діяльності (галузі) або за територіальним розрізом та загально у межах національної економіки. Відповідно у даному випадку результат відображує окрім обсягу виготовленого продукту ще й додаткову додану вартість, відповідно споживчої цінності.

Підсумовуючи можемо зазначити, що за традиційним баченням результатів з економічної точки зору вважається обсяг створеного виробничою системою продукту з урахуванням новоствореної вартості. В той же час, з точки зору фінансів, можна акцентувати, що результат це комерціалізація бізнесу, відображена в прибутку.

Опираючись на існуючі теорії ефективності, з'являється можливість чітко розмежувати ефект (отримання результату заходу) та ефективність (співставлення витрат та отриманого ефекту). Також різниця відповідно встановленого рівня економічного результату може бути визначена на мікрорівні (окремий суб'єкт господарювання) чи макрорівні (національна площина).

Стосовно результатів господарювання окремого суб'єкту, то при перевищенні над витратами він підкреслює позитивний ефект, у протилежному баченні навпаки негативний (збиток) [27].

1.2. Прояви та класифікація видів ефективності

Задля кращого сприйняття ефективності діяльності організацій підкреслимо її природу прояву на різних рівнях функціонування суб'єктів, відповідно існуючої класифікації, яка відображує угруповання за практичним змістом в господарській системі (табл.1.1).

Таблиця 1.1 – Угруповання проявів ефективності діяльності за класифікаційними ознаками

Класифікаційна ознака	Ефективність
1	2
За методом розрахунку	Абсолютна Порівняльна
За наслідками (одержаним результатом)	Економічна Соціальна
За рівнем об'єкта господарювання (місцем отримання)	На рівні економіки в цілому На рівні галузі На рівні об'єднання підприємств На рівні підприємства На рівні структурного підрозділу підприємства На рівні виробництва окремих видів продукції

Продовження таблиці 1.1

За об'єктом оцінки	Окремого підприємства в цілому Окремих видів ресурсів Окремого виду продукції
Залежно від характеру здійснюваних витрат	Ефективність застосовуваних ресурсів Ефективність витрат (спожитих ресурсів)
За видами господарської діяльності	Ефективність виробничої діяльності Ефективність торговельної діяльності Ефективність банківської діяльності Ефективність страхової та інших видів діяльності
За ступенем збільшення ефекту	Первинна Мультиплікаційна
За місцем одержання ефекту	Локальна (комерційна) Народногосподарська
За рівнем оцінювання	Ефективність рівня суспільства Ефективність рівня суб'єкта господарювання
За умовами оцінювання	Реальна ефективність Розрахункова ефективність Умовна ефективність
За типом процесу	Ефективність виробничих процесів Ефективність управління Ефективність інвестиційної діяльності Ефективність інноваційної діяльності Ефективність маркетингової діяльності Ефективність фінансової діяльності та ін.
Залежно від матеріально-технічного наповнення	Ефективність використання основних фондів Ефективність використання оборотних фондів Ефективність використання нематеріальних активів Ефективність використання трудових ресурсів

Наведена класифікація не вважається повною, але відбиває найбільш поширені аспекти проблематики та аналітичні міркування. За представленим угрупованням наявні види ефективності діяльності (бізнес-процесу) підкреслюють отримані результати (ефекти), відповідно спрямуванню їх встановлення в господарюванні організацій. Для пояснення окремих складових розтлумачимо сутнісне-змістовні ознаки окремих видів.

На підставі зазначених класифікаційних ознак будемо розглядати й сутність трактувань [2, 29, 34].

По-перше за існуючими методами визначення розрізняють абсолютний рівень та відносний (порівняльний). В першому випадку до уваги береться загальна чи питома ефективність організації за встановлений період з урахуванням одиниці

витрат або ресурсів. Відповідно другої складової, то вона передбачає співставлення наявних варіантів задля обрання найкращого в конкретній ситуації. Тобто порівняльна ефективність відображує соціально-економічні переваги при розгляді багатоваріантних способів вирішення встановленої господарської задачі на користь найбільш оптимальної з розглянутих [47].

По-друге уточнимо наявність економічної або соціальної ефективності, відповідно наслідків дій та отриманого результату. Присутність економічної ефективності у межах господарської діяльності організацій можна побачити крізь різноманітні вартісні індикатори, що відображують, як проміжні так і кінцеві підсумки (обсяг власного продукту, собівартість та прибуток, продуктивність, тощо) функціонування бізнес-процесу або інтеграційної структури. Досягнення соціальних аспектів функціонування організації може бути відображено через соціальну ефективність, що відбиває вдосконалення умов роботи, поява нових робочих місць, зменшення фізичного навантаження та покращення рівня безпеки, тощо. Але потрібно враховувати, що наслідки можуть бути й негативними (екологічні проблеми, безробіття, тощо) [43].

Третю складову не будемо уточнювати, бо зрозуміло, що визначення ефективності може бути визначено для окремого об'єкта, тобто за видом діяльності, в цілому економічної системи або навіть для окремої ланки суб'єкта господарювання.

Зважаючи на об'єкти оцінювання, то відбувається розподілення на ефективність: господарювання, що підкреслює ототожнення отриманих результатів організації з досягненням передбачених цілей, стосовно розвинення, обсягу залучених ресурсів; по окремим видам ресурсів, що вказує на співвідношення витрачених складових ресурсів при отриманні бажаного прибутку або обсягу виробництва; виготовлення власного продукту, яка підкреслює мінімальне використання у бізнес-процесі кількісних параметрів ресурсів [39].

Наступною ознакою розглянемо характер реалізації витрат, що передбачає виділення ефективності залучення ресурсів (трудових, виробничих засобів, різнопланових активів, тощо) та спожитих ресурсів (витрат – капіталовкладення,

поточні та сукупні, тощо). Розглядаючи складові даної ознаки, можемо спостерігати певні розбіжності отримання ефекту в залежності від досліджуваного обсягу. Тобто зважаючи на мету проведення оцінки береться до уваги саме ті параметри, які відображують результат процесу, що підтверджує існування обох зазначених спрямувань у даній групі.

Також ефективність можна розглядати за різними спрямуваннями господарювання, що відбиває відповідну методологію розрахунку загалом або конкретної цільової ланки. Тобто ефективність бізнес-процесу з виробництва, будівництва, страхування, тощо. В даному випадку навіть індикатори визначення мають певну відповідну специфіку.

Надалі деталізуємо зростаючу дію ефекту, враховуючи той факт, що проведення певних заходів може викликати одноразовий результат або процес мультиплікації [41]. Відповідно розрізняють первинний прояв, мультиплікаційний та синергічний. Первинним вважається одноразовий результат на початковій стадії, що відбувається завдяки новітнім техніко-технологічним складовим бізнесу або організаційним заходам, що призводить до стрімкого зростання прибутку. Якщо розглядати мультиплікаційний ефект, то відповідно відбувається повторення первинного та примноження (поширення) не тільки для власника а й для інших суб'єктів господарювання (рис. 1.3).

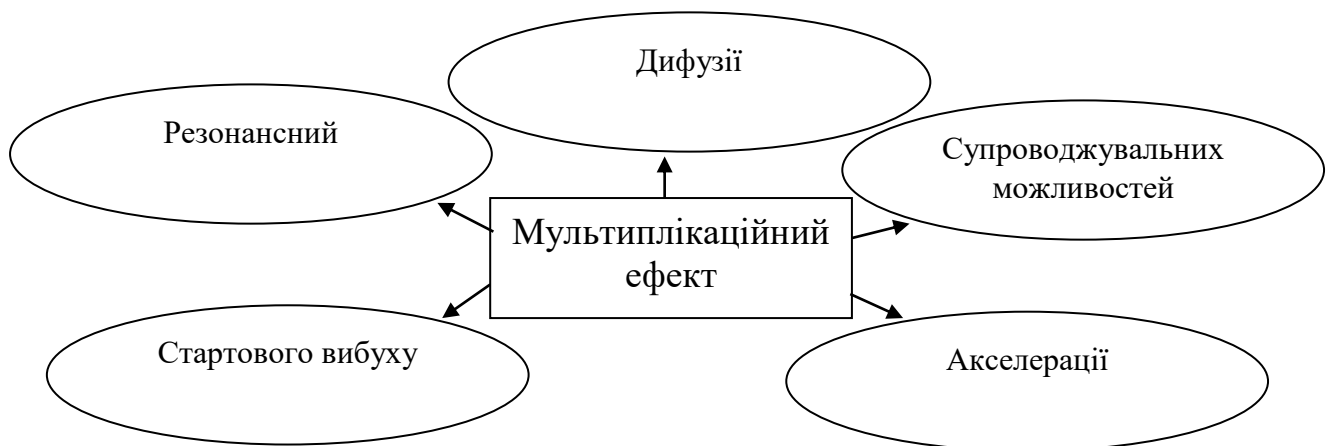

Рисунок 1.3 – Форми прояву мультиплікації ефекту

Відповідно примноження відбувається завдяки різноспрямованості господарських процесів або поширенню у зовсім інших галузях, що відображено на рисунку та підкреслює саме форми трансформації ефекту. Стартовий вибух вважається перспективою прогнозу розвитку на тлі ланцюгових реакцій для певного виду діяльності. Дифузійний відбувається при поширенні у інші сфери через інноваційні складові. Резонансний відбувається на активізації впроваджених інновацій у різних галузях господарювання, що призводить до появи нових продуктів. Поява нових можливостей, супроводжується мультиплікацією у створенні побічних цінностей в межах господарювання. Акселерація передбачає процес, коли завдяки внутрішнім резервам досягти зростання ефекту.

Синергетична ефективність окреслює комбінування усіх факторів впливу, коли досягнення ефекту певного суб'єкту відбувається в арифметичній залежності, з урахуванням дії окремих чинників. Тобто відбувається посилення загального впливу через окремі інноваційні складові [44].

Надалі приділимо увагу одержання ефекту за місцем прояву, що передбачає виявлення локальної або загально-національної ефективності. Відповідно локальну можна вважати комерційною ефективністю, бо вона вказує саме на досягнуті результати конкретно визначеного суб'єкта та реалізації його бізнес-процесу, що підкреслює особистий зиск компанії при функціонуванні на ринку. Ефективність на загальному рівні окреслює можливості кооперування, що призводить до зростання ефекту при розвитку одного суб'єкта завдяки стрімкого зростання іншого, бо вони взаємопов'язані у господарській співпраці. Тобто у даному випадку відбувається реалізація сукупного ефекту через збільшення споживання окремих продуктів чи послуг [37].

Зважаючи на рівень оцінювання також можна здійснити розподілення на ефективність окремої організації, установи та суспільства загалом. Даний аспект передбачає чітке розмежування індикаторів визначення, через антагоністичні інтереси у межах класифікаційної ознаки (суспільство/індивідуум, установа/держава, тощо) та розбіжності між критеріями визначення ефективності певних заходів або явищ (на кшталт розбіжності податкових нормативних актів). В

даному сенсі ефектом для організацій може вважатися чистий прибуток, а на державному рівні позитивна динаміка внутрішнього валового продукту.

Наступним кроком підкреслимо існування ефективності залежно від умов оцінювання, що підкреслює наявність: реальної ефективності, бо визначення відбувається на тлі бухгалтерської звітності конкретної організації, завдяки співставленню витратної частини та досягнутих результатів; розрахункової, що здійснюється задля планування індикаторів на перспективний час на тлі передбачених розрахунків фахівців; умовної, що може підкреслювати робочі аспекти господарювання окремої структурної ланки організації.

Наступною ознакою задля розподілення видів ефективності є визначення типу процесу, що притаманний функціонуванню виробничої системи. Враховуючи специфічні особливості реалізації окремих складових функціонування організацій можна здійснити розрахунки по виробничим аспектам (організаційно-технічні характеристики), стосовно результативності управлінських дій, розглянути доцільність інноваційно-інвестиційних операцій або маркетингових заходів чи фінансових, тощо [38].

Відповідно останньої класифікаційної ознаки, тобто визначення ефективності в залежності від наявного матеріально-технічного наповнення бізнес-процесу, може відбуватися шляхом встановлення результатів залучення та використання головних елементів виробничого циклу: ефективність основних та оборотних засобів, залучення нематеріальних активів чи потенційних можливостей живої сили (співробітників організації).

Підсумовуючи все зазначене, можемо констатувати, що межі ефективності вважаються дуже умовними, бо є рухливо-динамічними та відносними, але одночасно певний взаємозв'язок наведених форм відображується у загально-інтегральному прояві, що реалізується саме через правильність ухвалення управлінських рішень на всіх рівнях національної економічної системи. Також зауважимо, що важливим чинником зрушення рівня ефективності залишається впровадження результатів НТП.

1.3. Система оцінювання та чинники зростання результативності діяльності організацій

Відсутність єдиного бачення до оцінки ефективності відбувається через врахування різнопланових аспектів функціонування організацій та установ, тому при остаточному обранні необхідної системи оціночних критеріїв та кількісного складу індикаторів важливо дотримуватись певних норм та правил: здійснювати оптимальність ототожнення конкретного індикатору ефективності спрямування з обраним критерієм визначення; комплексність відображення ефективного залучення усіх типів необхідних ресурсів забезпечення бізнес-процесу; системність підбору індикаторів задля врахування ефективності адміністрування усіма складовими управлінської системи; врахування індикаторів, що будуть спонукати до використання обраних та наявних резервів підвищення ефективності усіх елементів виробничо-господарського комплексу організацій [35, 49].

Існування теоретичних підходів задля оцінки ефективності діяльності організацій (цільовий, експертний, витратно-результативний, тощо) передбачає угруповання індикаторів вимірювання:

- індикатори на «вході», що підкреслює наявність витратного підходу оцінювання, який регламентує використання вхідних ознак функціонування суб'єкту та результатів його діяльності (використання сировини на одиницю продукту, індикатор економічності процесів, тощо);

- індикатори на «виході» системи, що окреслюють результативний підхід та дають змогу оцінити функціонування суб'єкта за остаточними результатами господарювання (визначення рентабельності за окремими складовими);

- індикатори окремих процесів вважаються проявом порівняльного підходу в організації роботи суб'єкту, що передбачає використання цільових індикаторів (структурно-функціональні, якісні), відповідно вимірювання здійснюється на підставі визначення оптимальності або збалансованості [34].

Також можна зазначити існування методів оцінки ефективності за наступними критеріями, як термін, сфера визначення, відносне призначення:

- використання методів оцінювання трудових функцій, що пов'язано з залученням у всі операції суб'єкта (від підготовки до реалізації власного продукту) трудового еквівалента та базується на концептуальних засадах взаємозамінності передбачених ресурсів;
- також необхідно здійснення фінансового оцінювання суб'єктів, що передбачає визначення фінансових результатів та характеристику поточного стану за різними аспектами (платоспроможність, стійкість, активність, тощо);
- присутність можливостей довгострокового оцінювання ефективності вкрай важливий аспект окреслення цільових стратегічно-важливих орієнтирів задля розвитку суб'єкта, що реалізується на тлі стратегічного аналізу та дії встановлених факторів та довгостроковий стан і результати господарювання;
- залучення загально прийнятих статистичних методів оцінки, відображує технічні моменти розрахунків на підставі процедур математично-статистичного аналізу для різних процесів та груп показників економічного змісту;
- структурування наявних витрат суб'єкту за різноплановими спрямуваннями, тобто оцінювання ефективності завдяки витратного методу, дозволяє підкреслити доцільність інвестиційних проєктів та обґрунтованість раціональності управління витратами при реалізації господарських функцій;
- завершальним моментом зазначимо наявність неекономічного методу оцінювання, що передбачає визначення ефективності для супутніх явищ та процесів, тобто підкреслюють подвійний характер реалізації бізнесу (екологічність, соціальні аспекти організації, тощо).

Підсумовуючи можемо підкреслити головні спрямуванні задля визначення групових показників ефективності функціонування організацій [8]: залучення до бізнес-процесу основних засобів; раціональність використання оборотних активів; доцільне використання живої праці; оптимальність здійснення капіталовкладень; загально-господарські показники функціонування бізнесу.

Стосовно перших чотирьох спрямувань, то їх змістовна сутність можна окреслити, як дбайливе використання окремих складових виробничих ресурсів, що є невід'ємною частиною організації власного бізнес-процесу. Відповідно останнє

відображує кінцеву результативність здійснення господарських операцій, тобто здійснюється оцінка реалізації управлінських дій в цілому за індикаторами отриманого прибутку (рентабельність, що відбиває інтенсивність бізнес-процесу компанії) та використання ресурсів (віддача ресурсів при впливі на прибутковість, при формуванні витрат на функціонування бізнесу).

Однак зважаючи на абсолютний розмір отриманого прибутку ми не маємо можливості стверджувати про ефективність господарювання, бо надалі потрібно здійснити співставлення з використаними витратами або активами, визначивши рентабельність, яка налічує значну кількість модифікацій (Додаток А). Динаміка коливань зазначених показників знаходиться під впливом організаційних та техніко-технологічних параметрів реалізації бізнес-процесу, саме тому відображує ефективність використання окремих складових. Досліджуючи динаміку зрушень можна завжди встановити найбільшу впливовість окремих елементів на значення індикатору рентабельності та на тлі цього пропонувати заходи задля покращення загальної діяльності в перспективі. Окрім зазначених показників, для підсилення аналізу, використовують супутні, що значно глибше дозволяють побачити зміни наявного стану господарської системи (табл. 1.2).

Таблиця 1.2 – Додаткові показники ефективності

Назва	Визначення
1	2
Використання основних засобів	
Фондовіддача	Відношення вартості виготовленої продукції (за гуртовими цінами) за рік до середньорічної вартості основних засобів
Фондомісткість	Обернений до фондівіддачі
Рентабельність основних фондів	Відношення прибутку, одержаного за певний період, до середньої вартості основних фондів за той самий період
Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання	Відношення обсягу виготовленої продукції за певний періоду натуральних або вартісних показниках до виробничої потужності обладнання у відповідних показниках
Коефіцієнт змінності обладнання	Відношення кількості відпрацьованих верстата-змін до кількості одиниці обладнання
Використання основних засобів	
Коефіцієнт оборотності	Відношення вартості виготовленої продукції (за гуртовими цінами) за певний період до середніх залишків оборотних фондів

Продовження табл. 1.2

Назва	Визначення
1	2
Коефіцієнт завантаження	Обернений до коефіцієнта оборотності
Тривалість обороту	Відношення кількості днів у періоді до коефіцієнта оборотності за цей період
Рентабельність оборотних фондів	Відношення прибутку, одержаного за певний період, до середніх залишків оборотних фондів за той самий період
Використання праці	
Продуктивність праці	Відношення вартості або кількості виготовленої продукції до витрат живої праці, що відображається кількістю відпрацьованих людино-годин. Відображає кількість продукції, що виготовляється за одиницю робочого часу
Трудомісткість продукції	Обернений до продуктивності праці. Відображає витрати праці на виготовлення одиниці продукції
Фондоозброєність	Відношення середньої вартості основних фондів за певний період до середньооблікової чисельності працівників за той самий період
Зарплато місткість продукції	Відношення фонду оплати праці до вартості виготовленої продукції за певний період
Використання капіталовкладень	
Коефіцієнт ефективності капітальних вкладень	Відношення щорічного приросту прибутку від здійснення капітальних вкладень до суми капітальних вкладень
Термін окупності капітальних вкладень	Обернений до коефіцієнта ефективності капітальних вкладень. Відображає кількість років, за яку сума прибутку перевищує суму капітальних вкладень
Зведені витрати	Дорівнює сумі поточних витрат на одиницю продукції за певним варіантом та добутку нормативного коефіцієнта ефективності та питомих (на одиницю продукції) капітальних вкладень за тим самим варіантом. Найкращим буде варіант з мінімальним значенням зведених витрат

Також окрім представленої сукупності показників, в окремих випадках, враховуючи зміст завдання можуть бути також встановлені ще індикатори використання складових потенціалу реалізації бізнес-процесу, що більш детальніше дозволить проаналізувати потенційні можливості суб'єкта.

Треба зазначити, що трансформація визначень ефективності відбувається під впливом не лише внутрішніх факторів, тому зміни в організаційних аспектах бізнес-процесу повинно здійснювати з урахуванням тиску зовнішнього оточення, бо ігнорування може призвести до гальмуючих дій розвитку та темпів зростання

ефективності, що підкреслює обов'язковість адаптації до навколишнього оточення та розробку превентивних заходів [6].

Постійний вплив конкурентне-ринкового середовища вимагає від управлінців дій по трансформації функціонування бізнес-процесу, підіймаючи на поверхню підкреслення власних переваг задля визначення конкурентоспроможності власного бізнесу та формування шляхів реалізації запланованих для цього заходів:

- постійний моніторинг середовища задля вдосконалення усіх складових господарської системи та зростання ефективності бізнесу, щоб покращити усі аспекти власного функціонування й стати кращими у обраному сегменті ринку;
- завдяки власному розвитку здійснити тиск на власних конкурентів, послаблюючи їх присутність на ринку;
- здійснити інноваційні трансформації та завдяки цьому вплинути на оточуюче середовище.

Усі зазначені спрямування передбачає реалізацію значних зусиль та фінансового підґрунтя або певних змін у зростанні власної ефективності бізнес-процесу, як засобу власних конкурентних переваг [1, 4, 13].

Враховуючи вплив значного різноманіття факторів, які відображуються на діяльності організацій, вважається за потрібне зменшувати їх негативний вплив на кінцеві результати, що можна здійснити лише при ретельному аналізі наявного оточення функціонування та встановивши прогностні наслідки даного тиску, здійснивши угруповання чинників на контрольовані та ті, які можна пом'якшити через заздальгідь впроваджені дії. Тобто визначивши тиск усіх факторів передбачити їх мінімізацію негативного відображення на реалізацію бізнес-процесу (рис. 1.4).

Відповідно окресливши виробничі ресурсні чинники та їх оптимальне використання надає організації певні можливості на підставі розробленого плану заходів, що будуть спрямовані на зростання ефективності.

Стосовно раціонального залучення основних засобів, це може бути [15]: постійний моніторинг та вдосконалення їх структури; модернізація устаткування та

технічне переозброєння (автоматизація, механізація) виробничої системи бізнесу; скорочення загальної тривалості виробничого циклу і усунення в ланцюгу виробничого циклу проблемних точок та процесів; впровадження новітніх технологій; комплексність контролю якісних параметрів необхідної сировини на всіх етапах бізнес-процесу; найбільш максимально можливе використання потужностей та скорочення часу непродуктивної роботи устаткування.

Рисунок 1.4. – Чинники підвищення результативності діяльності суб'єктів господарювання

Надалі окреслимо спрямування, що сприятимуть прискоренню кругообігу оборотних засобів: 1) при створенні виробничих запасів: визначення оптимального розміру їх обсягу для безперебійного виробничого циклу; постійний моніторинг постачальників за параметрами ціна та якість; відбудова раціональної схеми здійснення логістики [20]; 2) на етапі реалізації бізнес-процесу: залучення новітніх ресурсозберігаючих технологій та максимальне скорочення виробничого циклу; обґрунтоване скорочення матеріалоемності власного продукту та енергоемності; стимулювання економії витрат ресурсів; вдосконалення організації роботи інфраструктурних об'єктів компанії; 3) при кругообігу: використання сучасного інструментарію маркетингу та прискорення реалізації, через дієвий механізм активізації збутових операцій; налагодження роботи сервісних операцій та фінансових взаємин з контрагентами.

Стосовно спрямування в роботі з співробітниками головними аспектами для зростання ефективності можна вважати: оптимальний штат робітників; автоматизація та цифровізація усіх можливих операцій; трансформація організаційно-управлінських завдань та функцій; більш інтенсивне зростання реального фонду часу корисної праці в співставленні з зарплатнею, тощо [46].

Візуально представимо механізм, що буде забезпечувати зростання ефективності функціонування організацій рис. 1.5 [45].

Перелічені спрямування можна об'єднати в певні потенційні можливості функціонування компаній та передбачити рівень їх впливу на бажаний рівень ефективності через реалізацію управлінських функцій на всіх етапах здійснення бізнес-процесу та усіх рівнях реалізації встановленої мети функціонування бізнесу. Відповідно менеджери усіх рівнів адміністрування повинні узгодити дії елементів загальної стратегії розвитку компанії та обґрунтувати найбільш актуальні й результативні, стосовно наявних умов сучасного стану функціонування. Саме через комплексність бачення впливу всієї сукупності окреслених факторів з'являється можливість задля зростання ефективності власного бізнес-процесу при одночасному постійному моніторингу результатів впливу на перебіг усіх складових операцій у межах господарського механізму.

Рисунок 1.5 – Механізм підвищення результативності діяльності організацій

Ще раз звертаючись до впливу зовнішніх факторів, хочеться зауважити, що вплинути на зовнішні чинники не в межах компетентностей компаній, але заздалегідь визначити їх негативний вплив і завдяки запланованих заходів нейтралізувати або зменшити наслідки в силах фахівців компаній.

Підсумовуючи зазначимо, що своєчасне виявлення усіх факторів впливу та впровадження необхідних заходів впливає на рівень ефективності бізнес-процесу, з одночасним отриманням соціального ефекту.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

2.1. Загально-економічна характеристика ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

ТОВ «ДАКАР ТРАНС» вважається самостійною господарською одиницею, налічує юридичні права задля реалізації діяльності у межах чинного законодавства України, нормативних актів та Статуту, розташовано у м. Київ.

Зазначимо головні види господарювання ТОВ «ДАКАР ТРАНС»:

1. Здійснення діяльності за допомогою автомобільно-вантажного транспорту;
2. Надання прав оренди (найму) невиробничої нерухомості;
3. Здійснення різнопланового технічного обслуговування та ремонту автотранспорту.

Товариство вважається фінансово самостійним суб'єктом та діє на підставі комерційних принципів ведення бізнесу (самостійне обрання контрагентів співпраці, самоокупність, тощо). На тлі самофінансування компанія реалізує власну діяльність переважно за власні кошти.

Стосовно майнових активів, то вони складаються з об'єктів виробничого та невиробничого призначення, інших цінностей, що відображено в балансі з зазначенням у звіті джерел.

Головним аспектом раціонального здійснення бізнес-процесу та елементом внутрішнього середовища вважається оргструктура управління, що передбачає реалізацію ефективного розподілення операційних завдань, обґрунтоване поєднання в єдину систему виробничих функцій, здійснення раціональної комунікації між структурними ланками при досягненні загальної мети.

Правильно відбудована та раціонально діюча оргструктура управління дозволяє здійснити реалізацію запланованих довгострокових заходів розвитку та миттєво адаптуватися до мінливості зовнішнього оточення. Узагальнене схематичне представлення оргструктури управління бізнес-процесом ТОВ «ДАКАР ТРАНС» можна розглянути на рис. 2.1.

Оргструктура управління ТОВ «ДАКАР ТРАНС» відноситься до лінійно-функціональної, відповідно якій на лінійні ланки адміністрування покладені функції ухвалення рішень, а в межах функціонального адміністрування – методичне-організаційне керівництво при підготовці проектів та реалізації рішень функціонального спектру виробничо-господарського комплексу.

Рисунок 2.1 – Схематичне зображення структури управління ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

Можемо бачити, що вищим органом є загальні збори акціонерів, які формують Наглядову Раду задля контролю над перебігом функціонування правління (виконавчий орган). Правління реалізує адміністративно-господарські функції по реалізації бізнес-процесу Товариства. Оргструктурою також передбачено делегування повноважень заступникам та головному бухгалтеру, яким безпосередньо підпорядковуються окремі функціональні структурні ланки.

До головних спрямувань діяльності, як було зазначено відноситься надання транспортно-вантажних послуг на території України з головною концентрацією на Київську область, але наявні і інші маршрути. Комерційними клієнтами є ПП «ОМЕГА ТРАНС», ТОВ «ФІРМА ІСТ», ТОВ «ТЕХНОКОМ». На даний час компанія налічує дебіторську заборгованість, через неплатоспроможність власних споживачів послуг. Даний аспект відбувається через тяжкі умови ведення бізнесу, в яких змушені працювати більшість компаній України сьогодні. Також господарювання ТОВ «ДАКАР ТРАНС» відбувається під тиском жорстокої конкуренції в сегменті надання автопlug, бо поруч налічується більше 30 крупних автотранспортних перевізників та представників дрібних підприємств.

Окреслюючи істотні проблеми, що значно впливають на господарські операції, можна зазначити нестабільність в країні та різке зрушення цін на запчастини та використовувані паливно-мастильні матеріали. Незважаючи на висвітлені обставини в довгостроковій перспективі компанія продовжить функціонування з орієнтацією на зростання кола споживачів, відновлення власного рухомого складу та збільшення обсягу перевезень і покращення якості послуг. В подальшому планується розширити технічно-господарську базу, але за умови стабільності, наростити потужності та запровадити заходи удосконалення використання при наданні логістичних послуг.

Зважаючи на надання послуг вантажного перевезення розглянемо здобутки транспортної компанії, відповідно головних завдань: швидке та безперебійне виконання послуг; раціональне використання транспортних засобів і відповідних співробітників даних операцій; прискорення автоматизації усіх передбачених операцій (транспортних, вантажно-розвантажувальних, тощо); пошук резервів по зниженню собівартості послуг; оптимізація та узгодженість технологічно-транспортних операцій; моніторинг робочого стану та своєчасне обслуговування автотранспорту. Виконання передбачених завдань залежить від раціональної організації бізнес-процесу компанії та характеру вантажу (маса, габарити, тощо).

Реалізація господарських операцій враховує, що при виборі виду транспортних засобів враховуються: параметри вантажного потоку та організаційні

вимоги; технологічні особливості процесу; можливості забезпечення високо продуктивного і сприятливого перебігу послуг, відповідно до запитів споживачів.

Змістовна структура наявних транспортних засобів ТОВ «ДАКАР ТРАНС» в 2023 р. наведена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Технічно-транспортна база ТОВ «ДАКАР ТРАНС» в 2023 р.

Вид транспортного засобу	Вантажопідйомність	Кількість, шт.	Структура, %
Мерседес	24 т	4	3,25
MAN	24 т	3	2,44
ДАФ	24 т	3	2,44
МАЗ	20 т	3	2,44
КАМАЗ	20 т	4	3,25
КРАЗ	8 т	17	13,82
ЗІЛ-4331	5 т	28	22,76
ГАЗ	3 т	16	13,01
Газель	1-2,5 т	45	36,59
Разом		123	100

Можемо побачити, що на ТОВ «ДАКАР ТРАНС» найбільша питома вага припадає на транспортні засоби Газель – 36,59%, надалі значна доля належить ЗІЛ-4331 – 22,76% та КРАЗ - 13,82%, всі інші розширюють спектр надання послуг але не в значному відсотковому відображенні.

Наявні можливості компанії підкреслюють індикатори: вантажообіг, вантажопотік, структура засобів. Розглянемо окремі з них (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Динаміка показників ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

Показники	Роки			Відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/2022
Обсяг перевезення вантажів в натуральних одиницях, тис. тон	3090,45	2988,22	2627,14	96,7	87,92
Обсяг перевезення вантажів у грошовому виразі (у діючих цінах), тис. грн.	9013,40	8634,78	7876,37	95,68	91,32
Вантажообіг, тис. т-км	12601,22	12433,70	11999,78	98,67	96,51

Як можемо бачити відбувається поступове зменшення обсягу перевезення в натуральному вимірі по ТОВ «ДАКАР ТРАНС», що засвідчено відносними даними у 2022 р. на 3,3%, а вже у 2023 р. на 12,08%. Відповідні коливання відбуваються у грошовому відображенні, що підтверджує зменшення обсягу на 4,32% в 2022 р. та на 8,68% подальше в 2023 р. Ті самі тенденції стосуються вантажообігу: незначне зменшення в 2022 р. на 1,33% та в 2023 р. на 3,49%.

Надалі розглянемо фінансово-економічні результати ТОВ «ДАКАР ТРАНС» (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Динамічні зрушення фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

Показники	Роки			Відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022 до 2021	2023 до 2022
Обсяг реалізованої продукції (робіт, послуг), тис. грн.	15584	14656	13682	94,04	93,35
Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), тис. грн.	18701	17587	16418	94,04	93,35
Собівартість реалізованої продукції (робіт послуг), тис. грн.	7418	5678	7603	76,6	133,9
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	594	712	176	119,8	24,7
Кількість робітників, осіб	104	99	88	95,19	88,89
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	23498	23903,5	17899,5	101,7	74,9

За зазначеними в табл. 2.3 підсумками бачимо, що відбувається негативна тенденція, так в 2022 р. обсяг наданих послуг скоротився на 5,96%, а в 2023 р. ще на 6,65%, відповідний процес відбувається з виручкою. Протягом досліджуваного часу Товариство значну долю доходів отримувало від оренди власних будинків і споруд (складських та офісних приміщень). Собівартість зменшилася в 2022 р. на 23,4% та потім зросла через подорожчання супутніх матеріалів для реалізації послуг на 33,9% в 2023 р.

У результаті господарювання за 2022 рік Товариство отримало чистого прибутку на 19,85% більше попереднього, але потім спостерігається різкий спад у

2023 р. на 75,3%. Прибутковість була зумовлена збільшенням доходів від реалізації послуг та оренди.

На ТОВ «ДАКАР ТРАНС» бачимо поступове скорочення співробітників, відповідно на 01.01.2023 р. середньооблікова чисельність становила 88 осіб, з яких позаштатних співробітників (сумісники) – 8; співробітники, що працюють на умовах часткової зайнятості – 44. Скорочення відбулось поступово, що засвідчують дані: у 2022 р. на 4,81% та 2023 р на 11,11%. Кадрова складова адміністрування ТОВ «ДАКАР ТРАНС» спрямована на забезпечення власних бізнес-операцій співробітниками відповідного професійного рівня.

Також зауважимо, що за останній рік відбулось скорочення середньорічної вартості основних засобів на 25,1% не зважаючи на те, що в 2022 р спостерігалось незначне збільшення на 1,7%.

Реалізація будь якого бізнес-процесу і ТОВ «ДАКАР ТРАНС» не є винятком потребує використання виробничих ресурсів, які спонукають певні витрати, тому розглянемо їх складові за різним спрямуванням. Почнемо з дослідження за економічними елементами щоб розрахувати головні індикатори та згрупуємо у вигляді табл. 2.4.

Таблиця 2.4 – Динаміка витрат ТОВ «ДАКАР ТРАНС» за 2021-2023 рр.

Елементи витрат	Роки			Відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022/2021	2023/ 2022
Матеріальні витрати	3849	3695	3824	95,9	103,5
Амортизація основних засобів	989	966	737	97,7	76,3
Інші операційні витрати	875	993	1384	113,5	139,4
Всього витрат	10 351	10 268	10 624	99,2	103,5

Представлені та розраховані дані таблиці засвідчують, що в 2022 р. загальний обсяг витрат скоротився відповідно попереднього періоду на 0,8%, що відбулося через зниження матеріальних витрат на 4,1% та амортизаційних відрахувань на 2,3%. Також підкреслимо, що найбільша доля в загальному обсязі припадає на

матеріальні витрати, що пов'язано з спрямуванням діяльності досліджуваного Товариства.

Стосовно подій 2023 р., то загальний обсяг витрат зріс на 3,5% про що засвідчує збільшення матеріальних витрат на 3,5% та значне коливання в бік росту інших операційних витрат на 39,4%, одночасно негативним моментом є скорочення витрат на амортизацію на 23,7%, що вказує на гальмування оновлення основних засобів. Також найбільша доля в загальному обсязі припадає на матеріальні витрати.

Зважаючи на те, що реалізація бізнес-процесу та фінансовий стан Товариства, враховуючи його специфіку, залежать від забезпеченості основними засобами (ОЗ), процесом відновлення та раціональності використання, розглянемо загальні показники. Саме виробничі фонди вважаються матеріально-технічною базою реалізації бізнесу, базисом його вдосконалення і розвитку. Завдання проведення оцінки є встановлення ефективності їх використання задля потенційних можливостей розвитку ТОВ «ДАКАР ТРАНС».

Розрахунок фондівіддачі здійснюється через відношення вартості транспортних послуг за рік (ВП) до середньо-річної вартості ОЗ ($\overline{ОВФ}$):

$$\Phi_B = \frac{ВП}{\overline{ОВФ}} \quad (2.1)$$

$$\Phi_B(2021) = \frac{15584}{23498} = 0,66; \Phi_B(2022) = \frac{14656}{23903} = 0,61; \Phi_B(2023) = \frac{13682}{17899} = 0,76.$$

Розрахуємо обернений показник фондомісткості, що підкреслює вартість ОЗ, яка припадає на одиницю транспортних послуг:

$$\Phi_M = \frac{\overline{ОВФ}}{ВП} = \frac{1}{\Phi_B} \quad (2.2)$$

$$\Phi_M(2021) = \frac{1}{0,66} = 1,51; \Phi_M(2022) = \frac{1}{0,61} = 1,63; \Phi_M(2023) = \frac{1}{0,76} = 1,32.$$

Розглядаючи в динаміці фондівіддачу, то вона повинна мати тенденцію до зростання, а натомість фондомісткість до скорочення, що буде підтверджувати ефективне використання наявних засобів виробничого характеру, залучених до реалізації бізнес-процесу.

Задля підсумку використання основних засобів розрахуємо їх рентабельність, як відношення прибутку (Π) до середньої вартості ОЗ:

$$R_{of} = \frac{\Pi}{OB\Phi} \times 100\% \quad (2.3)$$

$$Roф (2021) = \frac{594}{23498} * 100 = 0,25\%; Roф (2022) = \frac{712}{23903} * 100 = 2,98\%;$$

$$Roф (2023) = \frac{176}{17899} * 100 = 0,98\%.$$

Усі розрахунки по ефективності використання ОЗ ТОВ «ДАКАР ТРАНС» зведемо для наочності в табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Динаміка використання основних засобів ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	У % 2022 до 2021	У % 2023 до 2022
Фондовіддача, грн.	0,66	0,61	0,76	92,4	124,6
Фондомісткість, грн.	1,51	1,63	1,31	107,9	80,4
Рентабельність основних засобів, %	0,25	2,98	0,98	1192	32,88

Бачимо погіршення в 2022 р. фондovіддачі та позитивні зрушення в 2023 р. на 24,6%, теж саме відбувається з фондомісткістю й відповідне зменшення у 2023 р. на 19,6%. Стосовно рентабельності основних засобів, то в 2022 р. значення показника мале стрімкий ріст за рахунок зростання прибутку, але в 2023 р. зважаючи на умови функціонування вона значно зменшилася.

Надалі вирахуємо та дослідимо показники ефективності використання оборотних засобів ТОВ «ДАКАР ТРАНС».

Визначення коефіцієнту оборотності здійснюється на підставі також співвідношення вартості транспортних послуг (ВП) але до середніх залишків оборотних засобів ($\overline{OЗ}$):

$$K_{об} = \frac{ВП}{\overline{OЗ}} \quad (2.4)$$

$$K_{об}(2021) = \frac{15584}{1914} = 8,14; K_{об}(2022) = \frac{14656}{1681} = 8,72; K_{об}(2023) = \frac{13682}{1584} = 8,64.$$

Визначимо обернений до попереднього, тобто значення коефіцієнту завантаження:

$$K_{зав} = \frac{\overline{OЗ}}{ВП} = \frac{1}{K_{об}} \quad (2.5)$$

$$K_{зав. (2021)} = \frac{1}{8,14} = 0,12; K_{зав. (2022)} = \frac{1}{8,72} = 0,11; K_{зав. (2023)} = \frac{1}{8,64} = 1,12.$$

Встановимо тривалість обороту, як співвідношення кількості днів (Д) до визначеного ($K_{об.}$):

$$T_{об} = \frac{Д}{K_{об}} \quad (2.6)$$

$$T_{об. (2021)} = \frac{360}{8,14} = 44,2 \text{ дн.}; T_{об. (2022)} = \frac{360}{8,72} = 41,3 \text{ дн.};$$

$$T_{об. (2023)} = \frac{360}{8,64} = 41,6 \text{ днів.}$$

Залишилось визначити рентабельність оборотних засобів, враховуючи прибуток (Π) і середні залишки оборотних засобів та представити розрахунки в таблиці (2.6):

$$R_{\phi} = \frac{\Pi}{OЗ} * 100\% \quad (2.7)$$

$$R_{об (2021)} = \frac{594}{1914} * 100 = 31,03\%; R_{об (2022)} = \frac{712}{1681} * 100 = 42,3\%;$$

$$R_{об (2023)} = \frac{176}{1584} * 100 = 11,1\%.$$

Таблиця 2.6 – Динаміка індикаторів використання оборотних засобів ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

Показник	Роки			У % 2022 до 2021	У % 2023 до 2022
	2021	2022	2023		
Коефіцієнт оборотності	8,14	8,72	8,64	107,1	99,08
Коефіцієнт завантаження	0,12	0,11	0,12	91,66	109,09
Тривалість обороту, днів	44,2	41,3	41,6	93,4	100,7
Рентабельність оборотних засобів, %	31,03	42,3	11,1	136,3	26,2

Бачимо незначні коливання коефіцієнту оборотності, відповідно й коефіцієнту завантаження, тривалість обороту поступово зменшилася, що вважається позитивним моментом. Однак рентабельність оборотних засобів 2022 р. зросла на 36,3%, що пов'язано зі скороченням середньорічних залишків, та потім значно зменшилася в 2023 р. на 73,8%

Останнім етапом оцінимо використання праці (трудових ресурсів) ТОВ «ДАКАР ТРАНС», починаючи з продуктивності, як відношення вартості послуг (ВП) до кількості співробітників (ЖП) та обернений до нього показник трудомісткості:

$$ПП = \frac{ВП}{ЖП} \quad (2.8)$$

$$T_m = \frac{ЖП}{ВП} = \frac{1}{ПП} \quad (2.9)$$

$$ПП (2021) = \frac{15584}{104} = 149,85 \text{ тис. } \frac{\text{грн}}{\text{осіб}}; \quad ПП (2022) = \frac{14656}{99} = 148,04 \text{ тис. } \frac{\text{грн}}{\text{осіб}};$$

$$ПП (2023) = \frac{13682}{88} = 155,48 \text{ тис. грн/осіб.}$$

$$T_m (2021) = \frac{1}{149,85} = 0,0066; \quad T_m (2022) = \frac{1}{148,04} = 0,0067;$$

$$T_m (2023) = \frac{1}{155,48} = 0,0064.$$

Розрахуємо фондоозброєність співробітників, враховуючи середньорічну вартість основних засобів ($\overline{ОВФ}$) та зведемо підсумки до таблиці 2.7:

$$\Phi_o = \frac{\overline{ОВФ}}{ЖП} \quad (2.10)$$

$$\Phi_o(2021) = \frac{23498}{104} = 225,9; \quad \Phi_o(2022) = \frac{23903}{99} = 241,4; \quad \Phi_o(2023) = \frac{17899}{88} = 203,4.$$

Таблиця 2.7 – Динаміка використання праці Товариства

Показник	2021 р	2022 р	2023 р	У % 2022 до 2021	У % 2023 до 2022
Продуктивність праці, тис. грн./осіб	149,85	148,04	155,48	98,8	105,02
Трудомісткість продукції, н.-год.	0,0066	0,0067	0,0064	101,5	95,5
Фондоозброєність праці, тис. грн./осіб	225,9	241,4	203,4	106,9	84,3

Зважаючи на сьогоднішні умови реалізації бізнес-процесу можемо зазначити на незначні зміни використання праці, а саме продуктивність збільшилася в 2023 р. на 5,02%, а відповідно спостерігаємо зменшення трудомісткості на 4,5%. Фондоозброєність знизилась за останній рік на 15,7%, через гальмування процесу відтворення транспортних засобів.

2.2. Оцінка фінансового стану досліджуваної компанії

Надалі привернемо увагу до фінансового стану Товариства, підкреслюючи ступінь його забезпеченості даним видом ресурсу задля ефективної реалізації бізнес-процесу та здійснення усіх передбачених грошових розрахунків за власними зобов'язаннями. Отже рівень фінансового стану залежить від результуючих підсумків господарсько-комерційної та економічної підсистем адміністрування.

Проведення фінансового аналізу дозволяє не тільки оцінити поточні справи, а й здійснити його прогноз на базі представленої звітності, метою якого є висвітлення резервів зростання рентабельності бізнесу і окремих спрямувань та зміцнення комерційної підсистеми, як основи стабільності функціонування.

Для проведення аналізу візьмемо загально-прийнятну сукупністю показників, які в різному спектрі (майновий, засоби виробництва, активність, тощо) будуть відображувати процес раціонального залучення у бізнес фінансових ресурсів, з урахуванням реально-досягнутих кінцевих результатів господарювання.

Спочатку здійснимо оцінку майнового стану ТОВ «ДАКАР ТРАНС» та його структуру за даними табл. 2.8.

Із наявних та розрахованих даних можемо зробити певні висновки, що вартість майна компанії за досліджуваний час трохи зросла, через індексацію цін на 6,6% в 2022 р. і потім ще на 4,3% в 2023 р., тобто це відбулося за рахунок підвищення вартісного еквіваленту необоротних активів у 2022 р. на 8,2%, а в 2023 р. ще на 5,2%. Стосовно вартості оборотних активів, доля яких знаходиться в межах майже 9% не спричинили великого впливу, бо відбулося їх скорочення в 2022 р. на 6,6%, а в 2023 р. на 4,3%.

Таблиця 2.8 – Загальна оцінка вартості майна ТОВ «ДАКАР ТРАНС» в динаміці, тис. грн

Елементи витрат	Роки			Відхилення, %	
	2021	2022	2023	2022 до 2021	2023 до 2022
Усього майна, тис. грн.	17047	18181	18960	106,6	104,3
У тому числі: необоротні активи, тис. грн.	15305	16553	17411	108,2	105,2
% до майна	89,78	91,05	91,85	-	-
оборотні активи, тис. грн.	1738	1624	1544	93,4	95,7
% до майна	10,22	8,95	8,15	-	-

Стосовно структури майна, то можемо спостерігати, що необоротні активи становлять значний відсоток, вважаючи на специфіку діяльності: 2021 р. 89,78%; 2022 р. 91,05%; 2023 р. 91,85%, що відображує незначні коливання. Відповідно частки оборотних активів відбувається незначне зменшення про що засвідчує отриманий відсоток: 2021 р. 10,22%; 2022 р. 8,95%; 2023 р. 8,15%.

Надалі задля продовження оцінки доцільно розрахувати такі показники, що відображують потенціальні можливості компанії (Додаток Б) та для кращого сприйняття звести в таблицю 2.9 й візуально зазначити на рис. 2.2.

Таблиця 2.9 – Динамічні зрушення показників оцінки майна ТОВ «Дакар Транс»

№ п/п	Елементи витрат	Роки		
		2021	2022	2023
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	0,37	0,33	0,31
	у % до попереднього року	112,8	89,2	93,9
2	Коефіцієнт придатності основних засобів	0,63	0,67	0,69
	у % до попереднього року	93,9	106,3	102,9
3	Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,005	0,011	0,51
4	Коефіцієнт вибуття основних засобів	0,02	0,03	0,02
	у % до попереднього року	100	150	66,7

Можемо засвідчити, що коефіцієнт зносу, який відображує частку вартості основних засобів списану на витрати реалізації бізнес-процесу становить 0,37 в 2021р., 0,33 в 2022 р. та 0,31 в 2023 р. Тобто підкреслює спрацьованість основних засобів ТОВ «ДАКАР ТРАНС» на 31 %.

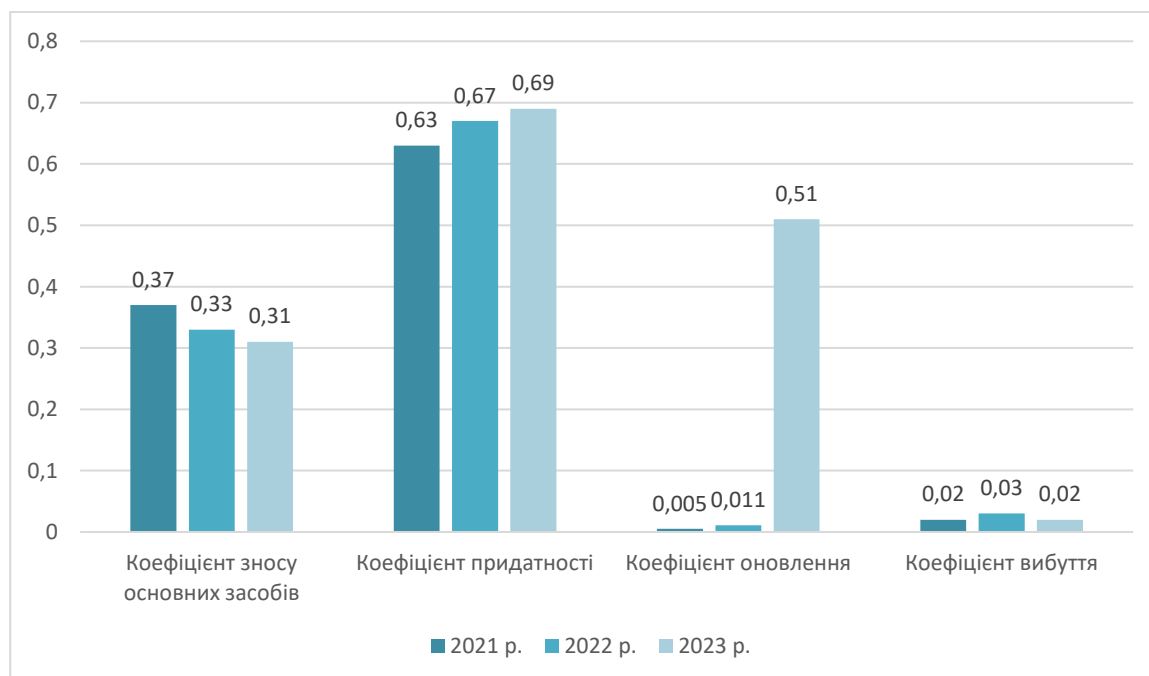

Рисунок 2.2 – Динаміка використання матеріальних активів майнового стану ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

Стосовно коефіцієнту придатності, що вказує на частку не перенесеної на послуги вартості, становив відповідно за досліджуваний час 0,63; 0,67; 0,69. Також відбувались коливання коефіцієнтів оновлення та вибуття відповідно: 0,005 та 0,02; 0,011 та 0,03; 0,51 та 0,02. Стрімке зростання коефіцієнту оновлення за останній рік пов'язано з введенням складських будівель. Не суттєве коливання коефіцієнту вибуття вказує на виведення з експлуатації рухомого складу вантажного автомобільного транспорту.

Перейдемо до розгляду фінансової стабільності Товариства, як ознаки фінансового стану, що підкреслює залежність від кредиторів та інвесторів. Для цього здійснимо розрахунки за формулами зазначеними в Додатку В.

Отриманні підсумки фінансової стійкості ТОВ «ДАКАР ТРАНС» занесемо в таблицю 2.10.

Таблиця 2.10 – Динаміка фінансової стійкості ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

№ п/п	Елементи витрат	Роки			Відхилення, %	
		2021	2022	2023	2022 до 2021	2023 до 2022
1	Коефіцієнт автономії	0,32	0,27	0,22	84,4	81,5
2	Коефіцієнт фінансової залежності	3,14	3,76	4,60	119,7	122,3
3	Коефіцієнт фінансового ризику	2,14	2,76	3,60	128,9	130,4
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	-1,82	-2,42	-3,23	132,9	133,5
5	Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	0,49	0,48	0,48	97,96	100
6	Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	0,58	0,62	0,67	106,9	108,1
7	Коефіцієнт фінансової незалежності капітальних джерел	0,26	0,23	0,19	88,46	82,61

Підсумовуючи зазначимо, що коефіцієнт автономії ТОВ «ДАКАР ТРАНС» зменшується та засвідчує поступове скорочення частки власного капіталу, відповідно значення оберненого коефіцієнту фінансової залежності поступово зростає й вказує на негативні тенденції. Стосовно коефіцієнту маневреності збільшується, що також підкреслює негативні процеси функціонування. Відповідно зрушень коефіцієнту структури покриття довгострокових вкладень відбулися незначні зміни, а коефіцієнту довгострокового залучення коштів зростання. Отже, розраховані коефіцієнти засвідчують про не стійкий стан ТОВ «ДАКАР ТРАНС» і посилення залежності від зовнішніх джерел.

Наступним кроком дослідження буде встановлення спроможності Товариства перетворювати свої активи на гроші задля покриття передбачених платежів, тобто встановлення його платоспроможності. Основними ознаками є: а) наявність достатньої суми коштів на рахунку; б) параметри кредиторської заборгованості. Показники для визначення ліквідності та платоспроможності за розрахунковими коефіцієнтами надано в Додатку В.

Отримані розрахунки проаналізуємо на основні зведеної табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Динаміка індикаторів ліквідності та платоспроможності ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

№ п/п	Показники	Роки			Відхилення, %	
		2021	2022	2023	2022 до 2021	2023 до 2022
1	Величина власних оборотних коштів, тис. грн.	-1711	-3073	-4283	179,6	139,4
2	Коефіцієнт загальної (поточної) ліквідності (покриття)	0,42	0,30	0,24	71,4	80
3	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,36	0,25	0,21	69,44	84
4	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,003	0,002	0,003	66,7	150
5	Чистий оборотний капітал, тис. грн.	-2402	-3758	-4960	156,4	131,9
6	Частка оборотних коштів в активах	0,10	0,09	0,08	90	88,9

Можемо бачити, що показники ліквідності ТОВ «Дакар Транс» поступово погіршуються, що вважається негативною динамікою та потребує перегляду адміністративних функцій бізнес-процесу. Значення коефіцієнту загальної ліквідності поступово втрачає свої позиції й на кінець 2023 р. становив 0,24 при нормативі більше 1, теж саме відбувається зі значенням швидкої ліквідності 0,21 при нормативі 0,6-0.8, що підкреслює недостатню платоспроможність. Також можемо бачити незначні зрушення абсолютної ліквідності бо на кінець досліджуваного року склав 0,003 (норматив більше 0) але недостатній рівень, бо компанія лише 0,003% може погасити короткострокових зобов'язань.

Таким чином, констатуємо про спад платоспроможності ТОВ «ДАКАР ТРАНС» та зростання залежності від зовнішніх джерел, що потребує негайного втручання в реалізацію бізнес-процесу.

Головне спрямування завдань аналізу результатів компанії є: дослідження динаміки фінансових результатів; виявлення відхилення отриманих індикаторів від передбачених планом, вивчення причин зрушень; оптимізація напрямів і тенденцій розподілення прибутку; пошук можливих резервів збільшення прибутку та надання проєктних пропозицій задля реалізації окреслених резервів.

Оцінку динаміки фінансових результатів діяльності ТОВ «ДАКАР ТРАНС» здійснено на підставі таблиці 2.12.

Таблиця 2.12 Динамічні зрушення показників діяльності ТОВ «ДАКАР ТРАНС», тис. грн.

Показник	2021	2022	2023	Відхилення, %	
				2022/2021	2023/2022
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	18701	17587	16418	94,04	93,35
Податок на додану вартість	3117	2931	2736	94,03	93,35
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	15583	14656	13682	94,05	93,35
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	7418	5678	7603	76,54	133,9
Валовий прибуток	8165	8978	6079	109,9	67,7
Інші операційні доходи	5	16	36	320	225
Адміністративні витрати	5287	4412	3907	83,45	88,55
Витрати на збут	4	3	2	75	66,7
Інші операційні витрати	160	1965	220	1228,1	11,2
Прибуток від операційної діяльності	2719	2614	1986	96,1	75,97
Інші доходи	90	199	51	221,1	25,6
Фінансові витрати	1821	1956	1790	107,4	91,5
Інші витрати	189	91	23	48,15	25,3
Прибуток від звичайної діяльності	594	702	155	118,2	22,08
Надзвичайні доходи	0	10	21		210
Чистий прибуток (збиток)	594	712	176	119,8	24,7

Здійснено невеликий огляд результатів діяльності ТОВ «ДАКАР ТРАНС» за отриманими підсумками, відмітимо незначне скорочення доходу від реалізації транспортних послуг в 2022 р. на 5,96% і в 2023 р. ще на 6,65%, відповідно відбулося зменшення чистого доходу приблизно у тих же межах. Інші доходи зросли в 2022 р.

на 221,1%, а в 2023 р. зменшилися на 74,4%, стосовно надзвичайних доходів протягом досліджуваного часу спостерігаємо поступове збільшення. Переходячи до собівартості зауважимо на зменшення в 2022 р. на 23,46% та зростання на 33,9% в 2023 р., що відбулося через подорожчання мастил та палива. Але через зменшення адміністративних витрат та інших в структурі собівартості вдалося утриматися за цінами на ринку транспортних послуг.

Виходячи з наявних доходів і витрат здійснимо розрахунки рентабельності.

1. Ефективність діяльності через ділення собівартості на дохід від реалізації.

$$Eв(2021) = \frac{7418}{15583} = 0,476 \text{ або } 47,6\%; Eв(2022) = \frac{5678}{14656} = 0,387 \text{ або } 38,7\%;$$

$$Eв(2023) = \frac{7603}{13682} = 0,555 \text{ або } 55,5\%$$

Поступове зростання розрахункового показника засвідчує про підвищення вартості сировини та інших елементів у формуванні витрат.

2. Рентабельність активів (R_a), як відношення прибутку до їх вартості:

$$R_a = \frac{\Pi_q}{K_a} \cdot 100, \quad (2.11)$$

$$Ra(2021) = \frac{594}{(19801 + 17047) \div 2} = 0,0322 \text{ або } 3,22\%;$$

$$Ra(2022) = \frac{712}{(17047 + 18181) \div 2} = 0,0404 \text{ або } 4,04\%;$$

$$Ra(2023) = \frac{176}{(18181 + 18960) \div 2} = 0,0095 \text{ або } 0,95\%$$

Підкреслює скільки прибутку отримано з кожної одиниці власного майна. Дані показники вказують на загальну прибутковість Товариства, яка залежить від управління активами.

3. Встановимо індикатори рентабельності власного капіталу, що вказує на управління активами за рахунок власних коштів, як співставлення прибутку до власного капіталу:

$$R_{ек} = \frac{\Pi_q}{K_г} \cdot 100 \quad (2.12)$$

З'ясовує, скільки прибутку отримано на гривню власного капіталу.

$$R_{вк}(2021) = \frac{594}{(3695 + 5432) \div 2} = 0,130 \text{ або } 13,0\%;$$

$$R_{а}(2022) = \frac{712}{(5432 + 4838) \div 2} = 0,138 \text{ або } 13,8\%;$$

$$R_{а}(2023) = \frac{176}{(4838 + 4120) \div 2} = 0,039 \text{ або } 3,9\%$$

4. Визначмо рентабельність акціонерного капіталу, враховуючи верхню межу дивідендів та номінальну вартість акцій, через статутний капітал (К ст.):

$$R_{ак} = \frac{\Pi_{ч}}{К_{ст}} \times 100\% \quad (2.13)$$

$$R_{ак}(2021) = \frac{594}{1441} = 0,4122 \text{ або } 41,22\%;$$

$$R_{ак}(2022) = \frac{712}{1441} = 0,138 \text{ або } 13,8\%;$$

$$R_{ак}(2023) = \frac{176}{1441} = 0,1221 \text{ або } 12,21\%$$

5. Рентабельність транспортних послуг засвідчує отримання прибутку по відношенню до виручки:

$$R = \frac{\Pi_{ч}}{Вр} \cdot 100, \quad (2.14)$$

$$R(2021) = \frac{594}{18701} = 0,0318 \text{ або } 3,18\%;$$

$$R(2022) = \frac{712}{17587} = 0,0404 \text{ або } 4,04\%;$$

$$R(2023) = \frac{176}{16418} = 0,0108 \text{ або } 1,08\%$$

6. Рентабельність бізнес-процесу, підкреслює ефективність господарювання:

$$P_{\delta} = \frac{\Pi_{ч}}{Вр_{ч}} \cdot 100, \quad (2.15)$$

$$R_{д}(2021) = \frac{594}{15583} = 0,038 \text{ або } 3,8\%; R_{д}(2022) = \frac{712}{14656} = 0,049 \text{ або } 4,9\%;$$

$$R_{д}(2023) = \frac{176}{13682} = 0,013 \text{ або } 1,3\%$$

7. На останнє встановимо норму прибутковості, взявши до уваги середньорічну вартість основних та оборотних засобів:

$$H_{np} = \frac{\Pi}{\overline{OB\Phi + OЗ}} \quad (2.16)$$

$$R_{BK}(2021) = \frac{594}{(23498 + 1681)} = 0,024 \text{ або } 2,4\%;$$

$$Ra(2022) = \frac{712}{(23903,5 + 1584)} = 0,028 \text{ або } 2,8\%;$$

$$Ra(2023) = \frac{176}{(17899,5 + 1914)} = 0,0089 \text{ або } 0,89\%$$

Розраховані значення по ТОВ «ДАКАР ТРАНС» наведемо у рис. 2.3.

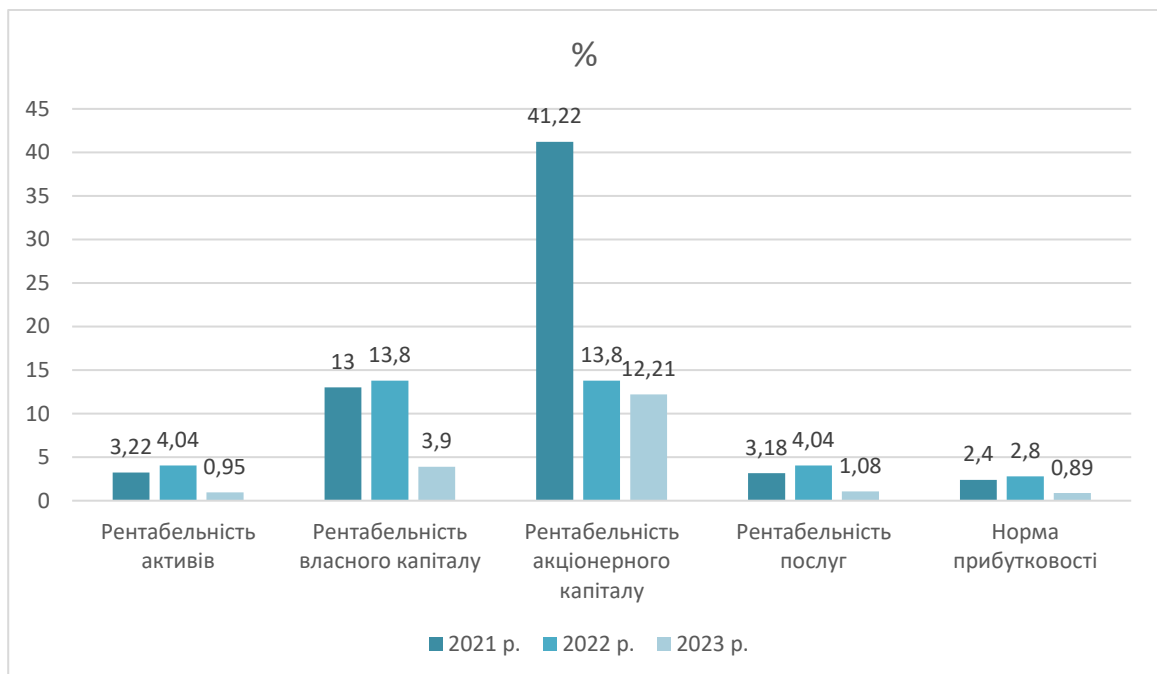

Рисунок 2.3 – Динаміка індикаторів рентабельності ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

Визначення рентабельності враховуючи досягнутий рівень загальної прибутковості Товариства, що залежить від раціональності управління активами, підкреслює незначне підвищення у 2022 р. та погіршення у 2023 р. Враховуючи форс-мажорні обставини воєнного стану, непередбачуваність певних заходів можна зазначити, що рентабельність зменшилася, але у даних умовах доцільно розглядати виживання, як певну сторону функціонування бізнесу. Зважаючи на всі аспекти, реалізації бізнес-процесу передбачає на сам перед збереження активів та

наявних ресурсів, щоб у подальшому можна було прогнозувати оптимальні шляхи задля розвитку. Зважаючи на велику кількість чинників негативного впливу, спричинених війною, значно повстає потреба грамотного адміністрування та необхідних адаптивних дій.

2.3. Основні спрямування задля підвищення результативності господарювання автотранспортної компанії

Зважаючи на те, що автотранспортні компанії відіграють важливу роль для реалізації бізнес-процесів інших господарюючих суб'єктів та загального розвитку економіки, забезпечуючи рух ресурсів та різноманітного продукту споживання, то оптимізація та вдосконалення їх роботи сприятиме зростанню стійкості національної економічної системи.

Враховуючи кардинальні зміни функціонування автотранспортних компаній через воєнний стан запропонуємо загальне бачення по використанню методів задля зростанню ефективності функціонування (рис. 2.4).

Рисунок 2.4 – Рекомендаційні спрямування підвищення ефективності

Завдяки цифровізації значно скоріше буде відбуватися обробка потрібної інформації, що призведе до ефективного використання даного виду ресурсу та надійності логістичних операцій. Завдяки консолідації може здійснюватися кооперація з іншими суб'єктами задля більш ефективного використання транспортних засобів при перевезенні багажу. Мінімізація витрат притаманна усім компаніям, бо дозволяє скоротити час зберігання запасів(надлишків). Всебічний аналіз стосується різних операцій: угруповання та управління запасами (ABC аналіз) залежно від встановлених критеріїв; здійснення ранжування структурних елементів за середньою вартістю (XYZ аналіз); тощо [31].

Уникнути складських витрат дозволяє використання крос-докінгу, що передбачає пряме постачання між виробником та контрагентами. Оптимальне планування необхідних обслуговуючих сировини, матеріалів дозволяє не тільки скоротити витрати а й побудувати індивідуальний графік постачання.

Виявити необхідні тенденції розвитку бізнес-процесу можливо на тлі прогнозованої інформації, отриманої на спостереженні існуючих явищ. Саме використання CRM-системи дозволяє налагодити двосторонню комунікацію з потенційними клієнтами, завдяки автоматизації логістичного ланцюжка та безперечного контролю над реалізацією автотранспортної послуги. Також дане впровадження дозволяє прискорити швидкість в роботі зі споживачами послуг та генерації отримання доходів.

На тлі проведеного дослідження діяльності ТОВ «ДАКАР ТРАНС» можна виділити чотири основних напрямки підвищення ефективності функціонування бізнес-процесу, які висвітлюють головні аспекти реалізації бізнесу – це рухомий склад, виробничо-технічна база, організація автотранспортних послуг та адміністрування (табл. 2.13).

Розглядаючи головні аспекти реалізації бізнес-процесу стосовно підвищення ефективності залучення рухомому складу до здійснення автотранспортних послуг, можна підкреслити необхідні спрямування: моніторинг можливості оновлення, заміну передбачених елементів структурного складу засобів, розгляд резервів розширення бізнесу в перспективі та проведення спеціалізації.

Таблиця 2.13 – Основні напрями підвищення ефективності діяльності ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

Напрямки	Основні складові	Результати
1	2	3
1. Рухомий склад	1.1 Оновлення 1.2 Заміна 1.3 Розширення 1.4 Спеціалізація	Покращення показників якості перевезень, зменшення витрат на експлуатацію, завоювання нового сегменту ринку.
2. Виробничо-технічна база	2.1 Оновлення та модернізація технологічного обладнання 2.2 Впровадження сучасного контрольного-діагностичного обладнання 2.3 Впровадження сучасних технологічних процесів технічного обслуговування та ремонту 2.4 Застосування єдиних технологічних процесів 2.5 Реконструкція ВТБ	Підвищення якості обслуговування, зменшить простій АТЗ, витрат на ТО і ПР, підвищення продуктивності ВТБ
3. Організація послуг	3.1 Впровадження поточкових методів організації ТО 3.2 Впровадження нових методів організації перевезень 3.3 Впровадження нових форм організації робіт по забезпеченню	Раціональне використання обладнання та зменшення робочого часу робітників, підвищення якості обслуговування та перевезення
	працездатності автомобілів 3.4 Підвищення кваліфікації робітників всіх ланок 3.5 Організація внутрішньої системи управління якістю перевезень	
4. Управління	4.1 Децентралізація управління і формування центрів відповідальності 4.2 Автоматизація процесів управління 4.3 Вдосконалення функцій управління - планування та контролю 4.4 Впровадження нових методів управління	Покращення основних показників роботи підприємства, зменшення трудомісткості операцій

Оновлення, при наявній фінансовій можливості, відбувається через закупки новітніх марок автотранспортних засобів (АТЗ) з кращими техніко-економічними

параметрами, що забезпечить вікове структурування парку, зростання ефективності бізнес-процесу, зменшення трудомісткості обслуговуючих та ремонтних операцій, витрати на запчастини. Також, процес оновлення рухомого складу сприятиме підвищенню якості послуг та зменшенню забруднення середовища. Заміна відбувається при фізичному або моральному старінні АТЗ для здійснення перевезень. Це зменшує необхідні поточні витрати на паливо-пастильні матеріали і сприяє зростанню раціонального використання рухомого складу.

Реалізація розширення структури автомобільного парку відбувається при збільшенні попиту та специфіки умов задля перевезення, тобто зростання кількісно-параметричних одиниць рухомого складу, певної вантажопідйомності.

Спеціалізацію рухомого складу може здійснювати: по-перше за типами АТЗ; по-друге за моделями; транспортними послугами. Її проведення полегшує організацію робіт з матеріально-технічного забезпечення, відповідно зменшуються витрати на ТО і профілактичні ремонти.

Оновлення та модернізація відбуваються на тлі проведення реконструкції, трансформації транспортних послуг задля зростання продуктивності та досягнення бажаних економічних показників.

Залучення до бізнес-процесу новітнього контрольно-діагностичного обладнання надає можливість більш точного та своєчасного виявлення несправності, здійснення контролю технічних параметрів сучасних автотransпортних засобів, що забезпечує працездатність рухомого складу, зменшення витрат додаткових ресурсів.

Також зменшення витрат та простоїв АТЗ реалізується через впровадження сучасно-виконаних технологічних операцій по обслуговуванню та ремонту, які підкреслюють й якість обслуговування. Використання однотипних технологічних процесів передбачає підвищення якості, раціональність використання обладнання, своєчасність виконання операцій [3].

Організаційні аспекти бізнес-процесу передбачають використання потокових методів проведення ТО, що підіймає на поверхню зростання продуктивності праці та мінімізацію простоїв АТЗ в очікуванні обслуговування. Також новітні методи

організації перевезень, що передбачає цифровізацію роботи диспетчерської служби, дистанційного спостереження, які дозволять покращити коефіцієнт використання пробігу. Інноваційні форми робіт з забезпечення працездатності рухомого складу реалізуються через отримання діагностичної інформації, яка забезпечить зниження трудомісткості послуг.

Оновлення професійних навичок та отримання необхідних знань співробітниками всіх ланок є актуальним аспектом функціонування бізнесу, оскільки новинки НТП завжди пов'язані, з придбанням нових засобів та відповідними знаннями, як правильно з ними працювати. Даний момент відкриває резерви ефективного здійснення бізнес-операцій та росту продуктивності. Також важливо використовувати внутрішню систему управління якістю перевезень, що впливає на привабливість автотранспортної компанії [26].

Реалізація запропонованих спрямувань можливо здійснити тільки завдяки стратегічному управлінню (рис. 2.5).

Рисунок 2.5 – Стратегічні орієнтири функціонування ТОВ «ДАКАР ТРАНС»

Стосовно спрямування управління, то воно передбачає використання креативних управлінських рішень, що знижує негативний вплив навколишнього оточення, враховуючи неминучу цифрову трансформацію процесу адміністрування [19, 21].

Задля підвищення результативності роботи ТОВ «ДАКАР ТРАНС» є:

- економічно-обґрунтоване структурування та вибір транспортних засобів;
- пошук реальних резервів зниження простоїв АТЗ та скорочення порожніх пробігів, через здійснення кооперації;
- раціональне використання вантажопідйомності та відбудова оптимальних логістичних схем і маршрутів автотранспорту (оптимізація вантажопотоків);
- прискорення процесу оновлення й відповідно збільшення питомої ваги прогресивного транспорту [23];
- автоматизація навантажувальне-розвантажувальних бізнес-операцій;
- вдосконалення планування транспортних послуг і цифрові трансформації диспетчерського регулювання;
- постійне покращення обслуговуючих операцій, контролю використання транспортних засобів та мотиваційного механізму підвищення експлуатації;
- забезпечення інформаційного простору між наявними видами транспорту.

На тлі проведених досліджень було виокремлено основні напрями задля підвищення ефективності роботи ТОВ «ДАКАР ТРАНС», бо враховуючи реалізацію бізнес-процесу, особливо під час воєнних дій, менеджерам різних ланок доводиться здійснювати координацію у межах сформованої бізнес-моделі задля успішного функціонування на обраному сегменті ринку.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

В дипломній роботі, відповідно обраної теми, було обґрунтовано аспекти успішного функціонування організацій в конкурентному середовищі на тлі відбудови ефективного механізму реалізації бізнес-процесу з урахуванням здійснення оцінки господарювання та запровадження необхідних довгострокових орієнтирів задля подальшого розвитку.

У межах першого розділу було здійснено дослідження теоретичних аспектів змісту цільових дефініцій «ефективності» та значення обґрунтування їх на діяльності компаній, узагальнено існуючі підходи до класифікації видів ефективності та угруповання, розглянуто використання показників оцінювання життєдіяльності бізнес-процесу та чинники впливу на динаміку ефективності господарювання.

Встановлення ефективності автотранспортної компанії являє собою проведення комплексного оцінювання кінцевих результатів використання усіх необхідних задля реалізації бізнес-процесу ресурсів, активів та обґрунтування правильності управлінських рішень за встановлений період часу.

Існуюча класифікація видів ефективності в залежності від важелів та цілей передбачає наявність різноманітних проявів: за наявністю можливості розрахунку (абсолютна та порівняльна), відповідно встановлених наслідків до результатів (економічна та соціальна), враховуючи рівні господарювання (економіки в цілому, певної галузі, об'єднання чи фірми, структурної одиниці суб'єкта або окремої бізнес-операції), за межами критеріїв здійснення оцінки (загально-господарська ефективність, ефективність по залученню в бізнес-процес окремих видів ресурсів або для окремих складових бізнесу), відносно проведених витрат (використаних ресурсів та спожитих елементів), диференціація за спрямуваннями реалізації бізнес-процесу (специфічні умови здійснення бізнесу та визначення необхідних індикаторів, торговельно-комерційна, маркетингова, тощо), відповідно ступеню прояву та коливання ефекту (первісна, мультиплікаційна та синергічна), за місцем одержання ефекту (локальна і народногосподарська), відповідно передумов,

завдань і кінцевого споживача інформаційного запиту (керівник чи підрозділ) та спрямування здійснення оцінювання (реальна, розрахункова та умовна).

Загальну систему існуючих показників, які використовують задля оцінювання ефективності умовно можна розподілити на групи, відповідно залучення до бізнес-процесу головних елементів виробничого циклу: визначення ефективності використання основних та оборотних засобів, праці, інвестицій та встановлення узагальнюючих індикаторів господарювання.

Постійний моніторинг факторів впливу на коливання ефективності функціонування бізнес-процесу передбачає виокремлення головних спрямувань адміністрування витратами і ресурсами, розвитком і удосконаленням діяльності та системи управління, що надалі призводить до виявлення резервів покращення та неефективного використання грошових коштів.

Другий розділ присвячено встановленню рівня ефективності ТОВ «ДАКАР ТРАНС» та на підставі цього окреслення шляхів її підвищення в подальшій діяльності. Відповідно було розглянуто загальну організаційно-економічну характеристику Товариства, оцінено реальний фінансовий стан, проведено передбачений дослідженню аналіз використання ресурсів, коливання прибутку за існуючими умовами та розраховано окремі складові рентабельності, а також запропоновано довгострокові напрями трансформації діяльності автотранспортної компанії.

Отже, основними напрямами підвищення ефективності роботи ТОВ «ДАКАР ТРАНС», відповідно визначених пріоритетів та цільовим орієнтирам є: обґрунтування вибору АТЗ; пошук заходів та можливе скорочення простоїв, операцій порожніх пробігів; раціональне використання автотранспорту та оптимізація логістичних маршрутів; модернізація та оновлення АТЗ; цифровізація усіх операцій бізнесу; тощо. Зазначені заходи не є значною перебудовою бізнес-процесу, а лише пілотний проєкт, який дозволить скоригувати довгострокові напрями і можливості задля поштовху бізнесу до зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. АСС. Ведення бізнесу під час війни в Україні. 2022. URL: <https://chamber.ua/ua/news/rezultaty-ostannoho-opytuvannia-palaty-87-kompaniy-chleniv-hotovi-aktyvno-doluchatsya-do-vidbudovy-ekonomiky-ukrainy-pislia-viyny>.
2. Белобородова М. В., Зайченко К. М. Підвищення ефективності діяльності підприємства на основі управління бізнес-процесами. *Бізнес Інформ*. 2021. №12. С. 294–300.
3. Білоус С. П. Системне управління інтелектуальним потенціалом в процесі забезпечення і розвитку економічної стійкості організації. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Економічні науки»*. 2020. Вип. 3. С. 60 – 70.
4. Богацька Н.М. Використання резервів для підвищення ефективності виробництва / Н.М. Богацька, Д. Чвартацький URL: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2015/Economics/56558.doc.htm
5. Василець Н. М. Наукові підходи до розвитку малого бізнесу в умовах війни. *Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій*. 2022. Р. 1.8. С. 110–121.
6. Витвицька О., Суворова С., Корюгін А. Вплив цифрового маркетингу на розвиток підприємництва в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. № 40. С. 1–7.
7. Вовк О. М., Абдулгусейнова А. Р., Дмитрик Х. Ю. Економічна ефективність інноваційних процесів на транспортних підприємствах в умовах інтелектуалізації. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. С. 1–6.
8. Гетьман О.О. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. Київ: Центр навч. літ-ри, 2006. 488 с.
9. Готра В. В., Ріпич В. В., Дячок А. В. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його покращення. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 219–223. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/8_ukr/38.pdf.

10. Гречан П. Ю. Інноваційна активність підприємств автомобільного транспорту в Україні. *Інтелект XXI*. 2019. № 5. С. 114–117.

11. Гріщенко І. В. Оцінка показників фінансової стійкості підприємства. *Перспективи розвитку фінансово-економічного простору України: зб. наук. праць*. Вінниця, 2020. С. 208–211.

12. Гуменна Ю. Г., Гура О. Ю. Тенденції впровадження цифрової трансформації в діяльність суб'єктів господарювання. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2021. № 2. С. 202–210.

13. Данилишин Б. Як держава може підтримати бізнес в умовах війни. 2022. URL: <https://sluganarodu.com/yak-derzhava-pidtrymuie-biznes-pid-chas-viyny/>

14. Дергачов Є. В., Фіщук К. О. Методичні підходи до аналізу та оптимізації бізнес-процесів. *Ефективна економіка*. 2020. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8382>

15. Дунчен В. Світові тенденції в управлінні бізнес-процесами підприємства. *Науковий журнал «Бізнес Інформ»*. 2020. URL: https://www.businessinform.net/export_pdf/business-inform-2020-10_0-pages-407_412.pdf

16. Дячков Д. В., Потапюк І. П., Ковтунович Г. П., Костенко О. М. Теоретичні підходи дослідження сутності поняття «бізнес-процеси». *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 4. С. 210 – 214.

17. Ельперін І.В., Автоматизація виробничих процесів. Підручник. Вид. 2-ге, виправлене: Навч посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 378 с.

18. Зануда А. Бізнес під час війни: яку підтримку запропонував уряд та як виживає бізнес. BBC. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60757453>.

19. Зюскін А. Цифровізація бізнес-процесів малого бізнесу як фактор зростання його конкурентоспроможності. *Економіка і управління*. 2022. № 28(5). С. 452–461.

20. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / К.В. Ізмайлова. Київ: МАУП, 2000.

21. Кашканов В. А., Кашканов А. А., Кужель В. П. Інформаційні системи і технології на автомобільному транспорті: навчальний посібник. Вінниця: ВНТУ, 2020. 104 с.

22. Ковальська Л., Барський Ю., Оніщук В. Логістичні бізнес-процеси у підприємстві: сутність та види. *Економічний форум*. 2023. №1(4), С. 118-124. URL: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2023-4-15>

23. Комчатних О. В. Екологічні інновації як інструмент сталого розвитку транспортних підприємств. *Економічний простір*. 2021. № 171. С. 32–36.

24. Криворучко О.М., Овчаренко А.Г. Особливості управління якістю логістичного обслуговування споживачів. Сучасне суспільство: кол. моногр. Харків: СГНТМ «Новий курс», 2022. Розділ 3.5. С. 285-290.

25. Кукушка І. Інноваційний розвиток транспортних підприємств України. *Економіка та суспільство*. 2022. №43. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-17>

26. Куценко А.В. Концептуальні положення управління ефективністю діяльності підприємства / А.В. Куценко. Сімферополь: ТНУ ім. В.І. Вернадського, 2008. № 25. С. 36–40.

27. Кучерук Г.Ю., Тимошук О.М., Вовк О.М., Мельник О.В. Якість логістизації транспортних послуг: інвестиційний аспект: монографія. Київ: ТОВ «СІК ГРУП УКРАЇНА», 2020. 184 с.

28. Лазебник Л.Л., Войтенко В.О. Інформаційна інфраструктура в цифровізації бізнес-процесів підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. Випуск 42. С. 18–22. URL: <http://www.vestnikeconom.mgu.od.ua/journal/2020/42-2020/5.pdf%20>

29. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: Навчальний посібник / В.О. Мец. Київ: КНЕУ, 2006. 132 с.

30. Мельник Т. Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2 (100). С. 1–11.

31. Новальська Н. І., Клименко В. В. Інвестиційно-інноваційна діяльність транспортно-логістичних підприємств в умовах сучасного бізнес-середовища. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Економіка і управління*. 2021. Т. 32 (71). № 4. С. 64–69.

32. Ольшанський О. В. Оцінка ефективності бізнес-процесів підприємства. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2018. Вип. 6 (76). С. 53–55.

33. Осипова Є.Л. Механізм адаптивного реінжинірингу бізнес-процесів транспортних підприємств. *Інтелект XXI, Київ: Видавничий дім «Гельветика»*. 2020. № 6. С.75-79.

34. Павлюк Л.В., Оксенюк К.І. Теоретичні основи дослідження бізнес-процесів на підприємстві. *Економічний форум*. 2017. № 4. С. 148-151.

35. Піхняк Т. А. Сучасні виклики для економічного розвитку малого підприємництва в Україні. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 2 (25). С. 24–29.

36. Попович Д.В., Алимов О.С. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 1. С. 31–35. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/1_06_uk/8.pdf.

37. Рихліцький В. Бізнес в умовах війни: хто зазнав найбільших втрат та як відновлюються підприємства. *Економічна правда*. 2022. 23 березня. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/23/684549/>

38. Сакун О. С., Щур Р. І. Фінансові аспекти підтримки бізнес-сектору України в умовах військового стану. *Актуальні проблеми розвитку регіональної економіки*. 2022. № 18. Т. 1. С. 51–55.

39. Світлишин, І. І. Категоріальний аналіз поняття «бізнес-процес». *Економіка, управління та адміністрування*, 2023. (2(104), 58–64. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2023-2\(104\)-58-64](https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-58-64)

40. Сучасні форми організації бізнес-процесів: аналітика та оцінка ефективності. *Економіка та держава*. / Курбацька Л.М. та ін.; 2021. С. 57-61.

41. Тендюк А. О., Стрижеус Л. В., Бондарович Ю. Ю. Методичні підходи до оцінки бізнес-процесів. *Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія «Регіональна економіка»*. 2022. Вип. 19(75). С. 248–255.

42. Хаустова В. Є. Диверсифікація і інтеграція як форми забезпечення стратегічних орієнтирів управління розвитком підприємств. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 482–494.

43. Чернуха Т.С. Вплив бізнес-процесів на досягнення стратегічних цілей підприємства. *Економіка та управління АПК*. 2023. № 1. С. 124–131.

44. Шатіло О. В. Вплив інновацій на розвиток автотранспортних підприємств України. *Розвиток регіонів і галузей. Стратегія економічного розвитку України*. 2018. № 43. С. 118–128.

45. Bauersoks, D., & Closs, D. (2016). *Logistyka: yntehryrovannaya tser' postavok* [Logistics: the integrated supply chain]. Warshava: Olympus Business. P. 206-219.

46. Deloitte Global Human Capital Trends (2019). URL: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ua/Documents/human-capital/DeloitteGlobal-Human-Capital-Trends-2019-5.pdf>

47. Kryshthal, H; Novykova, I; Vasytkonova, E; Kuzminska, Yu; Kozlova, A. The influence of digitalization on the development of industrial enterprises. *Natsional'nyi Hirnychiy Universytet. Naukovyi Visnyk*. 2022. Issue 3, p. 151–155.

48. Urba S., Chervona O., Panchenko V., Artemenko L., Guk O. Features of the application of digital technologies for human resources management of an engineering enterprise. *Ingénierie des Systèmes d'Information*, 2022. Vol. 27. №. 2. pp. 205-211.

49. Zhygalkevych Zh. M. Improving the quality of business processes of enterprises based on digitization. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2023. № 2 (13). С. 84-93.

ДОДТКИ

Додаток А

Рентабельність активів ($P_{акт}$) характеризує ефективність використання всього наявного майна підприємства та обчислюється за формулами:

$$P_{акт} = \frac{\Pi_3}{C_A} \times 100\% , \quad (1)$$

$$P_{акт} = \frac{\Pi_ч}{C_A} \times 100\% , \quad (2)$$

де Π_3 - загальний прибуток підприємства за рік, тис. грн;

$\Pi_ч$ - чистий прибуток підприємства за рік, тис. грн;

C_A - середньорічна вартість активів, тис. грн.

Рентабельність власного капіталу ($P_{вк}$) відображає ефективність використання активів, створених за рахунок власних коштів:

$$P_{вк} = \frac{\Pi_ч}{K_B} \times 100\% , \quad (3)$$

де K_B - власний капітал підприємства.

Рентабельність акціонерного капіталу ($P_{ак}$) свідчить про верхню межу дивідендів на акції та обчислюється так:

$$P_{ак} = \frac{\Pi_ч}{K_{ст}} \times 100\% , \quad (4)$$

де $K_{ст}$ - статутний капітал (номінальна вартість проданих акцій).

Рентабельність продукції характеризує ефективність витрат на її виробництво і збут. Вона визначається за формулами:

$$P_{np}^{заг} = \frac{\Pi_3}{BC + BA + B3} \times 100\% , \quad (5)$$

$$P_{np}^{заг} = \frac{\Pi_3}{BB_3} \times 100\% , \quad (6)$$

де $P_{np}^{заг}$ - загальна рентабельність продукції, %;

Π_3 - загальний прибуток підприємства за рік, тис. грн;

BC - виробнича собівартість продукції, тис. грн;

BA - адміністративні витрати, тис. грн;

$B3$ - витрати на збут продукції, тис. грн;

BB_3 - витрати на виробництво та збут продукції, тис. грн.

$$P_{np}^ч = \frac{\Pi_ч}{BC + BA + B3} \times 100\% , \quad (7)$$

$$P_{np}^ч = \frac{\Pi_ч}{BB_3} \times 100\% , \quad (8)$$

де $P_{np}^ч$ - чиста рентабельність продукції, %;

$\Pi_ч$ - чистий прибуток підприємства за рік, тис. грн.

Рентабельність конкретного виду продукції розраховується за формулами:

$$P_i = V_i - (BC_i + BA_i + B3_i) / (BC_i + BA_i + B3_i) \times 100\% , \quad (9)$$

$$P_i = \frac{\Pi_{vi}}{BC_i} \times 100\% , \quad (10)$$

де P_i - рентабельність конкретного виду продукції, %;

V_i -виручка від реалізації i-го виду продукції, тис. грн;

BC_i - виробнича собівартість конкретного виду продукції, тис. грн;
 BA_i - розподілені адміністративні витрати на певний вид продукції, тис. грн;
 $BЗ_i$ - розподілені витрати на збут певного виду продукції, тис. грн;
 $П_{вi}$ - валовий прибуток i -го виду продукції, тис. грн.
 Рентабельність продажу продукції або обороту визначається за формулами:

$$R_{pn}^{заг} = \frac{П_з}{РП} \times 100\% ; \quad (11)$$

$$R_{pn}^ч = \frac{П_ч}{РП} \times 100\% , \quad (12)$$

де $R_{pn}^{заг}$ - загальна рентабельність від реалізації продукції, %;

$R_{pn}^ч$ - чиста рентабельність від реалізації продукції, %;

$П_з$ - загальний прибуток підприємства від реалізації продукції, тис. грн;

$РП$ - обсяг реалізованої продукції, тис. грн;

$П_ч$ - чистий прибуток підприємства від реалізації продукції, тис. грн.

Валова рентабельність основної діяльності:

$$R_{в} = П_{в} / С_{рп} \times 100\% , \quad (13)$$

де $П_{в}$ - валовий прибуток, тис. грн;

$С_{рп}$ - собівартість реалізованої продукції, тис. грн.

Рентабельність операційної діяльності:

$$R_{од} = П_{од} / ОВ \times 100\% , \quad (14)$$

де $Р_{од}$ - прибуток від операційної діяльності, тис. грн;

$ОВ$ - операційні витрати, тис. грн.

Рентабельність звичайної діяльності:

$$R_{зд} = П_{зд} / ОВ \times 100\% , \quad (15)$$

де $П_{зд}$ - прибуток від звичайної діяльності, тис. грн;

$ОВ$ - операційні витрати, тис. грн.

Рентабельність господарської діяльності:

а) для загальної оцінки ефективності підприємницької діяльності:

$$R_{гд} = П_{гд} / ОВ \times 100\% , \quad (16)$$

де $П_{гд}$ - прибуток від господарської діяльності, тис. грн;

$ОВ$ - операційні витрати, тис. грн.

б) щодо оцінки ефективності підприємницької діяльності для власника:

$$R_{гд} = ЧП / ОВ \times 100\% , \quad (17)$$

де $ЧП$ - чистий прибуток від господарської діяльності, тис. грн;

$ОВ$ - операційні витрати тис. грн.

Таблиця 1 – Показники оцінки майнового стану підприємства

№ пор.	Показник оцінки	Порядок розрахунку або джерело отримання вихідних даних
1	Коефіцієнт зносу основних засобів	$\frac{\text{Знос}}{\text{Вартість основних засобів}} \cdot 100\%$
2	Коефіцієнт придатності основних засобів	$\frac{\text{Залишкова вартість основних засобів}}{\text{Початкова вартість основних засобів}}$
3	Коефіцієнт оновлення основних засобів	$\frac{\text{Балансова вартість основних засобів, які надійшли за період, що аналізується}}{\text{Балансова вартість основних засобів на кінець аналізованого періоду}}$
4	Коефіцієнт вибуття основних засобів	$\frac{\text{Балансова вартість основних засобів, які вибули за період, що аналізується}}{\text{Балансова вартість основних засобів початку періоду, що аналізується}}$

1. Коефіцієнт зносу основних засобів характеризує частину зношених основних засобів у загальній їх вартості і розраховується як відношення суми зносу основних засобів до їх первісної вартості. Як правило, його використовують для характеристики стану основних засобів. Доповненням цього показника є так званий коефіцієнт придатності.

2. Коефіцієнт придатності основних засобів визначається шляхом ділення залишкової вартості основних засобів на початкову вартість основних засобів.

3. Коефіцієнт оновлення основних засобів показує, яку частину наявних на кінець звітного періоду основних засобів становлять нові основні засоби, і розраховується як відношення первісної вартості основних засобів, які поступили за звітний період, до первісної вартості основних засобів, що є на балансі підприємства на кінець звітного періоду.

4. Коефіцієнт вибуття свідчить про те, яка частина основних засобів, з якими підприємство розпочало діяльність у звітному періоді, вибула через знос та з інших причин, і розраховується як відношення первісної вартості основних засобів, які вибули за звітний період, до первісної вартості основних засобів, що є на балансі підприємства на початок звітного періоду.

Таблиця 2 – Показники фінансової стійкості підприємства

Показники	Формула для розрахунку
1	2
1. Коефіцієнт автономії	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{капітал}}$
2. Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{\text{Капітал}}{\text{Власний капітал}}$
3. Коефіцієнт фінансового ризику	$\frac{\text{Залучений капітал}}{\text{Власний капітал}}$
4. Коефіцієнт маневреності власного Дакару	$\frac{\text{Власні оборотні кошти}}{\text{Власний капітал}}$
5. Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Необоротні активи}}$
6. Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	$\frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власний капітал} + \text{довгострокові зобов'язання}}$
7. Коефіцієнт фінансової незалежності капітальних джерел	$\frac{\text{Власний капітал}}{\text{Власний капітал} + \text{довгострокові зобов'язання}}$

Таблиця 3 – Показники ліквідності та платоспроможності

Показники	Формула для розрахунку
Величина власних оборотних коштів, тис. грн.	Власний Дакар + Довгострокові зобов'язання – Основні засоби
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	$\frac{\text{Поточні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{Грошові кошти, розрахунки та інші активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	$\frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	Оборотні активи – Поточні зобов'язання
Частка оборотних коштів в активах	$\frac{\text{Поточні активи}}{\text{Усього господарських коштів (нетто)}}$